

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Sociální a ekonomické dopady zahraniční migrace
na rozvoj regionu

Iva Kotfaldová

Bakalářská práce
2010

University of Pardubice
Faculty of economics and administration

Social and Economic Impacts of Foreign Migration
on Regional Development

Iva Kotfaldová

Bachelor work
2010

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav veřejné správy a práva
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Iva KOTFALDOVÁ**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management podniku - Manažerská etika**

Název tématu: **Sociální a ekonomické dopady zahraniční migrace na
rozvoj regionu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- Vymezení pojmů (migrační politika, imigrační policie, příčiny migrace)
- Reálný stav migrace v ČR
- Sociální politika ČR vůči cizincům
- Výzkumná sonda

Rozsah grafických prací: —
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- DRBOHLAV, Dušan. Nelegální ekonomické aktivity migrantů: Česko v evropském kontextu. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2008. 311 s. ISBN 978-80-246-1552-3.
- GIDDENS, Anthony. Sociologie. Praha: ARGO, s.r.o., 2000. 595 s. ISBN 80-7203-124-4
- HORÁKOVÁ, Milada. Migrace v České republice před vstupem ČR do Evropské unie. Praha: VÚPSV, 2005. 42 s. ISBN 80-239-4644-7.
- PRČÍKOVÁ, Lenka. Počet cizinců roste, přicházejí hlavně za prací. Finanční noviny [online]. 2007 [cit. 2009-05-02]. Dostupný z WWW: <http://www.financninoviny.cz/kariera/index_view.php?id=238740>. ISSN 1213-4996.
- STEINBAUEROVÁ, Jaroslava. Migrační procesy ve střední a východní Evropě: odhalování rozmanitosti . Demografie, 2006, roč. 48, č. 4, s. 280-281. ISSN 0011-8265.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jan Mandys**
Ústav veřejné správy a práva

Datum zadání bakalářské práce: **24. června 2009**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2010**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

Ing. Robert Baťa, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 24. června 2009

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 25. 4. 2010

Iva Kotfaldová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat především vedoucímu mé bakalářské práce panu Mgr. Janu Mandysovi za spolupráci, za jeho ochotu a odborné rady při vypracování této bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat všem, kteří mi poskytli rozhovor a svými informacemi tak přispěli k dokončení této práce.

ANOTACE:

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou zahraniční migrace. Zaměřuje se na definování základních pojmů, které souvisejí s migrací, dále popisuje legislativu upravující zaměstnávání a pobyt cizinců na území České republiky. Závěrečná část se zabývá rozbořem života cizinců v oblasti východočeského regionu. Tato výzkumná analýza je provedena na základě strukturovaných rozhovorů s cizinci a s představiteli specializovaných institucí a zaměřuje se zejména na pracovní a životní podmínky a integraci cizinců.

KLÍČOVÁ SLOVA:

migrace, cizinci, migrační politika, zaměstnávání cizinců, integrace cizinců

TITLE:

Social and Economic Impacts of Foreign Migration on Regional Development

ANNOTATION:

This bachelor work deals with foreign migration. It focuses on defining the basic concepts related to migration and then describes the legislation governing the employment and residence of foreigners in the Czech Republic. The final section deals with the analysis of the lives of foreigners in the East Bohemian region. This research analysis is performed on the basis of structured interviews with foreigners and with representatives of specialized institutions and focuses especially on working and living conditions and integration of foreigners.

KEYWORDS:

migration, foreigners, migration policy, employment of foreigners, integration of foreigners

OBSAH:

Úvod	10
1 Vymezení základních pojmů souvisejících s migrací	11
1.1 <i>Definice pojmu „migrace“ .....</i>	<i>11</i>
1.2 <i>Příčiny migrace .....</i>	<i>13</i>
1.3 <i>Migrační politika ČR .....</i>	<i>15</i>
1.4 <i>Služba cizinecké policie .....</i>	<i>17</i>
1.5 <i>Azylová politika ČR .....</i>	<i>18</i>
2 Reálný stav migrace v ČR.....	20
2.1 <i>Češi žijící v zahraničí.....</i>	<i>20</i>
2.2 <i>Cizinci v ČR od počátku 90. let .....</i>	<i>21</i>
2.3 <i>Dobrovolné návraty.....</i>	<i>24</i>
3 Zaměstnávání cizinců v ČR	26
3.1 <i>Zaměstnávání pracovníků ze zahraničí, povinnosti zaměstnavatele.....</i>	<i>26</i>
3.2 <i>Povolení k zaměstnání cizince, zelené karty.....</i>	<i>27</i>
3.3 <i>Současná situace na trhu práce v souvislosti se zaměstnáváním cizinců.....</i>	<i>30</i>
4 Sociální politika ČR vůči cizincům	34
4.1 <i>Koncepce integrace cizinců na území ČR.....</i>	<i>34</i>
4.2 <i>Úloha Ministerstva práce a sociálních věcí v oblasti integrace cizinců.....</i>	<i>35</i>
5 Výzkumné šetření – život cizinců ve východočeském regionu	39
5.1 <i>Přípravná fáze výzkumného šetření, jeho cíle a průběh .....</i>	<i>39</i>
5.2 <i>Charakteristika respondentů z řad cizinců.....</i>	<i>41</i>
5.3 <i>Analýza polostrukturovaných rozhovorů .....</i>	<i>43</i>
5.4 <i>Specializované instituce pomáhající cizincům na území východočeského regionu .....</i>	<i>53</i>
Závěr	63

Seznam použitých zdrojů

Seznam grafů a obrázků

Seznam tabulek

Seznam příloh

Seznam použitých zkratek

Úvod

Migrace, především pracovní migrace, patří k aktuálním problémům současné doby. Mnoho cizinců z východní Evropy a Asie, zejména tedy z tzv. třetích zemí, přichází do České republiky, aby zde našli lépe placenou práci a mohli tak získat nějaké finanční prostředky, které poté například posílají svým příbuzným do své vlasti. Tyto osoby mnohdy ani neznají český jazyk, českou legislativu a z toho vyplývající jejich práva a povinnosti. Je proto nezbytné zajistit, aby měli přístup ke všem důležitým informacím. Z tohoto důvodu existuje celá řada státních a nestátních organizací, které se snaží cizincům jejich příchod na naše území svou pomocí, která spočívá zejména v poskytování poradenských služeb a nabízení různých integračních kurzů, usnadnit.

V České republice existuje hned několik právních norem, které život cizinců na našem území upravují. Tyto zákony byly již několikrát novelizovány většinou v souvislosti s nějakými změnami ve společnosti. K největším změnám v legislativní úpravě pobytu a zaměstnávání cizinců na našem území došlo v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie a později také do Schengenského prostoru. Tyto změny se ale především týkaly občanů EU/EHP a Švýcarska nikoliv občanů třetích zemí. V současné době migrační politiku naší země ovlivňuje celosvětová hospodářská krize a s ní spojený růst nezaměstnanosti.

Cílem této bakalářské práce je nejprve definovat teoretická východiska, která souvisejí s problematikou zahraniční migrace, a dále se zaměřit na analýzu života cizinců v oblasti východočeského regionu, zejména na jejich životní a pracovní podmínky a integraci.

Práce je rozčleněna do pěti kapitol. První z nich se zabývá vymezením základních teoretických pojmů souvisejících se zahraniční migrací, obsahem následující druhé kapitoly je reálný stav migrace v České republice. Třetí kapitola je věnována zaměstnávání cizinců na našem území a čtvrtá jejich integraci. V závěrečné části je proveden rozbor údajů, které byly získány z rozhovorů s cizinci žijícími na území východočeského regionu a se zástupci odborných institucí, které pomáhají těmto cizincům.

1 Vymezení základních pojmů souvisejících s migrací

Tato kapitola je zaměřena na vymezení základních pojmů, které souvisejí s problematikou migrace. Jednotlivé podkapitoly se věnují definici pojmu „migrace“, jejím příčinám, službě cizinecké policie, migrační a azylové politice ČR.

1.1 Definice pojmu „migrace“

Migrace provází lidstvo už od jeho počátků¹ a značně se podílí na jeho vývoji. To je také jeden z hlavních důvodů, proč se migrací zabývá celá řada vědních oborů, jakými jsou především demografie, historie, sociologie a ekonomie.

Obyvatelstvo naší planety není statický prvek, naopak se jedná o prvek vysoce dynamický, který neustále prochází různými proměnami. Demografická dynamika je spojována s celou řadou různých socioekonomických otázek, které se zabývají například zabezpečením pracovních míst, zvyšováním HDP a formováním sociální struktury, a lze ji rozdělit do tří kategorií.

První kategorie demografické dynamiky je **přirozený pohyb obyvatelstva**, což jsou změny související s narozením a umíráním lidí. Druhou skupinu představují přesuny obyvatel mezi jednotlivými sociálními skupinami², může jít o změnu povolání, dosažení vyšší úrovně vzdělání atd., v tomto případě se jedná **sociálně-ekonomický pohyb**. Třetí kategorie se zabývá **mechanickým pohybem obyvatelstva**, který se týká prostorových přesunů lidí na jakoukoliv vzdálenost. Nejvýznamnějším druhem mechanického pohybu je migrace, protože pouze při ní dochází k trvalým změnám v prostorovém rozmístění obyvatel. U ostatních typů mechanického pohybu, jakými jsou kyvadlová migrace, např. dojíždění do zaměstnání, sezónní migrace a nepravidelné pohyby obyvatel, např. dovolená v zahraničí, dochází pouze ke změnám dočasným. (Brychtová, Š., Fňukal, M.; 2003).

Migraci lze tedy definovat jako „prostorový pohyb spojený se změnou trvalého bydliště včetně změny sídla“ (Veselá, J.; 2004, str. 56). Podle jejího směru se rozlišují dva pojmy

---

¹ Mezi nejvýznamnější mezikontinentální a mezinárodní migrace v dějinách lidstva lze zařadit například: migrace v poslední době ledové, které souvisely se změnami klimatu, stěhování národů, ke kterému došlo v Evropě na počátku středověku, nebo také násilný přesun části afrického obyvatelstva do Ameriky, kde se tyto lidé stali otroky (Brychtová, Š., Fňukal, M.; 2003).

² Sociální skupinu představuje jakékoliv seskupení lidí buď na základě existujících vztahů – sociální skupina v úzkém vymezení, nebo na základě nějakých podobností – sociální skupina v širokém vymezení (Nový, I., Surynek, A.; 2006).

emigrace – vystěhování a **imigrace** – přistěhování. Pokud se emigrující obyvatel rozhodne pro návrat do svého původního prostoru, hovoří se o **reemigraci**. Migraci lze dále členit na vnější, při které dochází ke změně trvalého pobytu přes hranice určitého státu, a vnitřní, která je spojena také se změnou trvalého pobytu, ale uvnitř daného území. Další členění souvisí s tím, zda se migrant rozhodl pro migraci dobrovolně – migrace dobrovolná, nebo ho k ní přinutily okolnosti, např. byl k vystěhování donucen – migrace nedobrovolná (Veselá, J.; 2004).

Migrace obyvatelstva je často dávana do souvislosti s globalizací. Tu lze definovat jako neustálé zvyšování a zrychlování toku informací, zboží, kapitálu a lidí přes hranice národních států a je úzce spojena zejména s rychlým rozvojem nových informačně-komunikačních technologií a s rozvojem dopravy (Konečný, M.; 2002). Existuje pro ni ale celá řada dalších definic od různých autorů³.

Konečný, M. (2002) ve svém článku „Globalizace a svoboda pohybu“ uvádí, že výše zmíněný tok lidí neboli migrace, je v současné globalizační vlně nepatrný, ba dokonce chybí. Vychází přitom ze srovnání s tokem lidí v předcházející vlně globalizace, která se zvedla v druhé polovině 19. století a skončila na začátku první světové války, kdy trvale z jedné země do druhé přesídlilo přibližně deset procent světové populace, v současné době se srovnatelné číslo pohybuje okolo dvou procent. Jedním z hlavních důvodů tohoto poklesu je zpřísnění migrační politiky většiny vyspělých států. Tato přísnější opatření jsou namířena nejčastěji proti migraci obyvatel z rozvojových do vyspělých zemí⁴. Na druhé straně se vyspělé státy snaží mezi sebou bariéry pohybu lidí snižovat a odstraňovat, tím dochází k pomyslnému rozdělení světa na dvě části.

---

³ Autorem jedné z mnohých definic globalizace je také sociolog A. Giddens, ten globalizaci charakterizuje jako “zintenzivnění celosvětových sociálních vztahů, které spojují vzdálené lokality takovým způsobem, že místní události jsou formovány událostmi dějícími se mnoho mil daleko a naopak” (2003; str. 62)

⁴ USA v poslední době stále více a důkladněji zabezpečuje své hranice s Mexikem, přesto se mnoho lidí snaží tyto hranice překročit za jakoukoliv cenu a to vede ke zvyšování nelegální migrace. Další negativní důsledek těchto přísnějších opatření je pašování lidí a některé pokusy přejít takto hranici mají za následek i smrt migrantů.

1.2 Příčiny migrace

Na základě údajů z oficiálních webových stránek OSN žije v současné době na světě odhadem 213 milionů osob v jiné zemi, než ve které se narodili. V Evropě se tento údaj pohybuje okolo 70 milionů a v ČR je to přibližně 440 tisíc.

Dle Drbohlava, D. (2001) rozhodování migrantů v dnešní době ovlivňuje mnoho faktorů, které se vážou k různým prostředím, a to nejen k místům emigrace a imigrace, ale i k tranzitním zemím, kterými migranti pouze procházejí. K těmto činitelům, které ovlivňují rozhodovací proces migrantů, patří mimo jiné i migrační politiky, ekonomická situace a míra tolerance vůči cizincům v daných státech. „Na globální úrovni lze mezinárodní migraci charakterizovat jako tok obyvatelstva z chudého Jihu na bohatý Sever“ (Drbohlav, D.; 2001, s. 19). Mezi země „bohatého Severu“ patří zejména Spojené státy americké a země severní, západní a jižní Evropy. Lze tedy říci, že vyhlídky na lepší život a práci v některé z vyspělých zemí jsou jednou z hlavních příčin migrace obyvatelstva.

Příčiny migrace obyvatelstva vysvětluje několik teorií, které vznikaly nezávisle na sobě. Vzhledem k tomu, že se tyto teorie rozvíjely v různých dobách a v odlišných oborech jsou mezi nimi rozdíly hlavně v tom, co považují za hlavní příčinu pro vznik mezinárodní migrace a na jaké otázky hledají odpovědi. Podle některých teorií může být mezinárodní migrace také vysvětlována na makro a mikro úrovni (Vojtková, M.; 2005).

Mezi nejstarší přístupy vysvětlující mezinárodní migraci patří ty, které vycházejí z neoklasické teorie, často bývají také nazývány jako „push-pull teorie“. Za příčiny migrace jsou v tomto případě považovány dva druhy faktorů. **Push faktory**, které nutí obyvatele odejít ze země svého původu, jako například nízká úroveň životních podmínek, nedostatek pracovních příležitostí, politický útlak atd., a **pull faktory**, které migranty naopak přitahují do cílových zemí, jimi jsou například příznivé pracovní a ekonomické příležitosti, politické svobody, vysoká úroveň zdravotnictví atd. Neoklasická teorie se především zaměřuje na rozdíly v příjmech a v pracovních podmínkách v jednotlivých zemích a také na náklady, které budou v souvislosti s migrací vynaloženy. Podstata této teorie spočívá v tom, že pro migraci se člověk rozhodne tehdy, když z dostupných informací a na základě srovnání nákladů a výhod, které souvisejí s touto migrací, dojde k závěru, že pro něho bude výhodnější odejít do jiné země (Vojtková, M.; 2005). Jednotlivé další teorie jsou stručně charakterizovány v tabulce č. 1.

Tabulka č. 1: Přehled teorií mezinárodní migrace

Název teorie	Stručná charakteristika
Neoklasická teorie	Migrace jako důsledek nerovnováhy mezi nabídkou a poptávkou na pracovním trhu.
Nová ekonomická migrace	Migrace jako důsledek úsilí minimalizovat riziko a diverzifikovat zdroje příjmů. Migrace jako důsledek relativní, nikoliv absolutní chudoby. ⁵
Teorie segmentovaného pracovního trhu	Migrace jako důsledek náborových politik a hierarchické segmentace pracovního trhu přijímacích zemí.
Teorie světového systému	Migrace jako součást procesů kapitalistické akumulace, která těží z nerovností mezi rozvinutým jádrem a zaostalou periferií.
Teorie migračních systémů	Migrace jako součást historicky utvořených regionálních systémů ekonomické směny a politické, kulturní a informační interakce mezi různými sociálními skupinami z různých národních společností.
Teorie migračních sítí	Migrace jako projev vzájemné pomoci, závazků a informací, které permanentně propojují migranty v hostitelské zemi s jejich přáteli, příbuznými, krajany ve vysílající zemi.
Teorie kumulativní příčinnosti a institucionalismus	Migrace jako důsledek změn zapříčiněných migrací – například ustavování migračních sítí, změn ve struktuře trhu s pracovními místy či změn institucí přijímající společnosti.
Teorie klientelistické politiky a „antipopulistická norma“	Imigrace jako efekt klientelistického vztahu mezi zaměstnaneckou lobby a vysokými úředníky státu a přijetí „antipopulistické normy“ ⁶ liberálními elitami.

Zdroj: zpracováno dle Baršová, A., Barša P. (2005)

Teorie institucionalismu (viz tabulka č. 1) se zabývá vlivem institucionálních subjektů na migraci a rozlišuje dva druhy těchto subjektů. První typ jsou organizace, které poskytují migrantům poradenství, pomáhají jim sehnat potřebné informace a dokumenty a všeobecně se snaží, aby jejich migrace byla úspěšná. Na druhé straně je tu skupina subjektů, která se snaží na migraci vydělat, dochází tak k falšování dokumentů, pašování lidí a dalším nelegálním činnostem (Vojtková, M.; 2005).

⁵ Podle této teorie o migraci nerozhodují pouze její aktéři, ale celé rodiny nebo domácnosti. Typickým příkladem je, že např. jeden člen rodiny odjede pracovat do zahraničí, kde má možnost získat vyšší příjem, který pak posílá svým příbuzným do své vlasti.

⁶ „Antipopulistická norma“ je zakotvena v ústavách většiny západních zemí jako důsledek vyrovnávání se s nacismem a rasovou segregací neboli vylučováním určitých ras ze společnosti.

1.3 Migrační politika ČR

V současné době existují na světě tři základní modely imigrační politiky. Prvním typem je **diskriminační model**, který umožňuje imigrantům, aby byli začleněni pouze do určité společenské oblasti, např. na trh práce v dané zemi. Legislativa i praxe daného státu jim v případě této politiky znemožňují začlenění do dalších sfér společenského života, například nemohou získat státní občanství, účastnit se voleb a nejsou součástí systému sociální péče. Tento model se vyskytuje v německy mluvících zemích, a to v Německu, Rakousku a Švýcarsku. Dalším druhem imigrační politiky je **asimilační model**, jehož podstata spočívá v jednostranném procesu rychlé adaptace do nové společnosti. Na jedné straně je tedy migrantovi umožněno rychlé získání občanství, práv a povinností obyvatelstva daného státu, na druhé straně se ale musí vzdát většiny svých specifických kulturních a sociálních znaků. K tomuto modelu se nejvíce přibližuje Francie. Poslední typ imigrační politiky se označuje jako **multikulturální model**, který se oproti předchozímu modelu liší v tom, že imigrantům jsou také dána práva a povinnosti majoritní populace ve všech oblastech společnosti, ale neočekává se, že by se vzdali svých specifických rysů. S tímto modelem se lze setkat v Kanadě, Austrálii, Švédsku a částečně i v Nizozemsku a USA. V praxi mnoha států se jednotlivé typické aspekty těchto modelů vzájemně prolínají (Drbohlav, D.; 2001).

Baršová, A. a Barša P. (2005) rozlišují od revolučního roku 1989 tři období formování migrační politiky na území České republiky. První etapa probíhala v letech 1990 až 1995, kdy byl přístup k migraci ze strany ČR značně liberální. Legislativní úpravu pobytu cizinců na našem území zajišťoval zákon č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území ČSFR, ve znění pozdějších předpisů, který se zaměřoval na sledování a evidenci migrace, nikoliv na její omezování a usměrňování. Dále tento zákon upravoval možnosti policejních zásahů proti nelegální migraci a proti cizincům, kteří porušovali právní předpisy platné na našem území. Pro období po listopadu 1989 je také charakteristická návratová migrace, kdy se do naší země vraceli většinou ze západních států ti, kteří opustili Československo v dobách komunismu, a z východní Evropy, Asie a Balkánu ti, kteří byli příslušníky starších krajanských komunit. V těchto případech stát usiloval o přijetí specifických opatření, která měla za úkol těmto lidem návrat usnadnit.

V následujícím období od roku 1996 do roku 1999 docházelo k postupnému zpřísnění předpisů v imigrační oblasti, protože se zaprvé změnila podmínky v České republice, např.

rostla nezaměstnanost, začaly se projevovat dlouhodobé dopady nelegální zahraniční migrace, a zároveň v této době ČR začínala usilovat o vstup do Evropské unie. Z tohoto důvodu musela vyhovět požadavkům EU v oblasti migrační politiky a postupně harmonizovat své předpisy s jejími. Třetí etapa trvá od roku 1999 do současnosti. „Od přelomu století dochází k výraznější konceptualizaci dílčích problémů migrační politiky státní moci, mezi něž náleží první kroky ve formulaci imigračních a integračních politik“ (Baršová, A., Barša P.; 2005, str. 267).

Jak je to tedy s migrační politikou v České republice dnes? Za problematiku mezinárodní migrace a mezinárodní ochrany v ČR je odpovědné Ministerstvo vnitra ČR⁷, a to na úrovni legislativně-koncepční, analytické i realizační. V rámci tohoto ministerstva má tuto zodpovědnost odbor azylové a migrační politiky. Základní směr migrační politiky našeho státu je vyjádřen v usnesení vlády ČR č. 55 ze dne 13. ledna 2003, kde je v příloze vymezeno šest zásad, které se týkají vládní politiky v oblasti migrace cizinců. „Prioritou vnitrostátních aktivit v oblasti migrace je formulace účinných opatření, která budou podporovat řízenou legální migraci a zároveň minimalizovat migraci nelegální“ (oficiální webové stránky MV ČR; 2009). Jednotlivé zásady jsou uvedeny v tabulce č. 2.

Tabulka č. 2: Základní zásady migrační politiky vlády ČR

Zásada č. 1	Česká republika s ohledem na mezinárodní závazky, které pro ni vyplynou z členství v Evropské unii, důsledně prosazuje řídicí roli státu v oblasti migrace.
Zásada č. 2	Migrační politika státu je založena na koordinovaném postupu všech státních orgánů, orgánů územní a zájmové samosprávy a na podpoře ze strany dalších subjektů zabývajících se migrací.
Zásada č. 3	Migrační politika státu je zaměřena na odstraňování všech forem nelegální migrace a jiných nelegálních aktivit a to jak opatřeními na poli mezinárodní spolupráce, tak i opatřeními národními.
Zásada č. 4	Migrační politika státu neklade překážky legální migraci, a podporuje imigraci, která je pro stát a společnost v dlouhodobé perspektivě přínosná.
Zásada č. 5	Realizace migrační politiky státu předpokládá široké zapojení nevládních a dalších organizací občanské společnosti.
Zásada č. 6	Česká republika se spolupodílí na úsilí světového a evropského společenství na řešení migračních důsledků humanitárních krizí a na odstraňování příčin těchto jevů.

Zdroj: zpracováno dle oficiálních webových stránek Ministerstva vnitra ČR (2009)

⁷ V oblasti migrace spolupracuje MV ČR i s dalšími vládními resorty, zejména s Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR a Ministerstvem zahraničních věcí ČR.

Pobyt cizinců na území České republiky je upraven zejména dvěma právními prameny, a to zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o pobytu cizinců) a zákonem č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Azylová politika ČR bude popsána v následující podkapitole 1.5.

Předmětem úpravy zákona o pobytu cizinců jsou podmínky vstupu cizince na území ČR a podmínky jeho vycestování z našeho území, dále tento právní předpis vymezuje působnost Policie České republiky, MV ČR a MZV ČR v těchto oblastech. Pro účely tohoto zákona se cizincem rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie (§ 1 odst. 1 a 2 zákona č. 326/1999 Sb.). Uvedený zákon přímo navazuje na Schengenský hraniční kodex⁸.

1.4 Služba cizinecké policie

Rozsáhlé kompetence v oblasti zahraniční migrace jsou v České republice svěřeny Policii ČR, konkrétně se jedná o službu cizinecké policie. Ministerstvo vnitra ČR je podle zákona o pobytu cizinců správním orgánem vykonávajícím dozor nad tímto celorepublikovým policejním útvarem. Ředitelství služby cizinecké policie má své sídlo v Praze a spadají pod něj oblastní ředitelství, kterých je v současné době sedm a nacházejí se v Ostravě, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Brně, Praze, Plzni a v Ústí nad Labem.

Mezi hlavní úlohy tohoto útvaru patří plnění úkolů souvisejících s povolováním vstupu a pobytu cizinců na našem území, odhalování nelegální migrace, řešení trestné činnosti, která souvisí s překračováním státních hranic a s přeshraniční trestnou činností a plnění úkolů vyplývajících z právních předpisů EU a z mezinárodních smluv (oficiální webové stránky Policie ČR; 2009). Některé správní činnosti, které doposud vykonávala Policie ČR a které souvisejí s povolováním trvalých a dlouhodobých pobytů převezme postupně ve dvou etapách ministerstvo vnitra. V první fázi již MV ČR převzalo agendu povolování trvalých pobytů, tato opatření nabylo účinnosti 1. ledna 2009. V druhé etapě převezme MV ČR také agendu povolování dlouhodobých pobytů, tato opatření nabudou účinnosti 1. ledna 2013 (oficiální webové stránky Ministerstva vnitra ČR; 2009).

---

⁸ Jedná se o platný právní předpis Evropské unie, a to nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob.

Jednotlivým oblastním ředitelstvím cizinecké policie jsou podřízeny výkonné útvary, a to inspektoráty cizinecké policie⁹ ve vnitrozemí, odbory specializovaných činností a skupiny dokumentace. Inspektorátů cizinecké policie je celkově v ČR 48, z toho se 5 inspektorátů nachází na mezinárodních letištích v ČR - Praha Ruzyně, Brno Tuřany, Ostrava Mošnov, Karlovy Vary a Pardubice. Ty nepodléhají oblastním ředitelstvím, ale jsou přímo podřízeny Ředitelství služby cizinecké policie (oficiální webové stránky Policie ČR; 2009).

1.5 Azylová politika ČR

Česká republika je členem Evropské unie a od toho se také odvíjí i její azylová politika. V rámci EU je postupně budován společný evropský azylový systém – **SEAS**, který vznikl na základě politických dokumentů, kterými byly Závěry Evropské rady z Tampere z roku 1999 a Haagský program z roku 2004. Cílem SEAS je plně harmonizovat azylové politiky všech členských států EU, a to ve všech fázích řízení o mezinárodní ochraně od přijetí až po integraci, popř. až po návrat do původní země.

V České republice jsou podmínky pro udělení azylu upraveny již výše zmíněným zákonem č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o azylu). Zákon o azylu dále definuje žadatele o udělení mezinárodní ochrany jako „cizince, který požádal Českou republiku o mezinárodní ochranu, nebo cizince, který podal žádost o udělení mezinárodní ochrany v jiném členském státě Evropské unie, je-li Česká republika příslušná k jejímu posuzování“ (§ 2 odst. 5 zákona o azylu) a azylanta jako „cizince, kterému byl podle tohoto zákona udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu“ (§ 2 odst. 6 zákona o azylu).

Se vstupem ČR do EU, ke kterému došlo 1. května 2004, souvisí také účast naší země v **Dublinském systému**. Ten zahrnuje kromě členských států Evropské unie i Norsko, Island a Švýcarsko a jeho smyslem je určit jediný stát, který projedná žádost o azyl a ve věci rozhodne bez ohledu na to, ve kterém z těchto států je žádost podána.

Dublinský systém má za cíl **odstranit „asylum shopping“**, což je jev, kdy je řízení o žádosti cizince vedeno současně nebo i postupně v několika státech, a **předejít „refugee in orbit“**, což je situace, kdy se žádný stát kvůli principu třetí bezpečné země nepokládá za

---

⁹ Tyto útvary vznikly v souvislosti se vstupem České republiky do schengenského prostoru, došlo tak k sloučení oddělení cizinecké policie a referátů cizinecké policie na hraničních přechodech.

příslušný k věcnému posouzení žádosti o azyl, např. když do ČR přijde žadatel o azyl ze státu, který lze považovat za bezpečnou třetí zemi¹⁰, je možné jeho žádost zamítnout jako nedůvodnou.

Stanovení určitého státu, který je příslušný k posouzení žádosti o azyl, ovlivňuje řada kritérií, která jsou uvedena v nařízení Rady (ES) č. 343 z roku 2003. Jsou jimi například: rodinné vazby žadatele o azyl, skutečnost, že žadatel je držitelem víza nebo povolení k pobytu v některém státě EU, skutečnost, že žadatel vstoupil na území členských států neoprávněně atd. K identifikaci žadatelů o azyl slouží systém EURODAC, do kterého se od roku 2003 musí povinně snímat otisky všech žadatelů o azyl z každého státu Evropské unie (oficiální webové stránky Ministerstva vnitra ČR; 2009).

---

¹⁰ “Bezpečnou třetí zemí se rozumí stát jiný než stát, jehož je cizinec státním občanem, nebo v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště, ve kterém cizinec pobýval před vstupem na území a do kterého se může tento cizinec vrátit a požádat o udělení postavení uprchlíka podle mezinárodní smlouvy, aniž by byl vystaven pronásledování, mučení, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu“ (§ 2 odst. 2 zákona o azylu).

2 Reálný stav migrace v ČR

Druhá kapitola se soustřeďuje na reálný stav migrace v České republice. V podkapitole 2.1 se stručně hovoří o osobách s českým původem, které žijí v zahraničí, a o příčinách jejich odchodu. Následující podkapitola 2.2 je zaměřena na vývoj počtu cizinců v ČR od počátku 90. let dvacátého století do současnosti a na druhy povolení k pobytu na našem území. Poslední podkapitola 2.3 je věnována podpoře dobrovolných návratů cizinců do země původu a zejména nedávnému „Projektu dobrovolných návratů“, který byl reakcí na současnou hospodářskou krizi.

2.1 Češi žijící v zahraničí

Přesný počet Čechů žijících mimo ČR není znám. Podle odhadů se však k českému původu hlásí přibližně dva milióny lidí. Příčiny jejich odchodu do zahraničí byly různorodé, ale lze je pomyslně rozdělit do tří skupin. První skupinu tvoří náboženské vystěhovalectví, jedná se o nejstarší typ emigrace na našem území, patří sem například odchod katolíků z husitských Čech, pobělohorský exil evangelíků a emigrace protestantů v 18. století. Druhou kategorií představuje sociální emigrace, ke které docházelo od 18. století, tedy od zrušení nevolnictví. Nejprve se jednalo o osídlování balkánského pohraničí rakouské monarchie a později, přibližně od poloviny 19. století, o vystěhovalectví do USA, ale také do Ruska a na Ukrajinu.

Poslední kategorií tvoří politická emigrace. Tato vlna emigrace začala po roce 1848, kdy naši zemi opouštějí pronásledovaní revolucionáři. Další skupina uprchlíků odchází ve 30. letech 20. století, důvodem jejich odchodu jsou vzrůstající obavy z nástupu Hitlera k moci. Téměř 100 tisíc osob opustilo naše území také po únoru 1948, kdy se k moci dostali komunisté. Dalších cca 250 tisíc obyvatel odešlo po okupaci v roce 1968. Tito emigranti odcházeli zejména z politických důvodů a směřovali především do států západní Evropy, USA, Kanady, popř. do Austrálie a na Nový Zéland. Většina z nich si ale nejdříve musela projít uprchlickými tábory v Německu a Rakousku, odkud pak pokračovali dále (oficiální webové stránky Ministerstva zahraničních věcí ČR; 2009).

V současné době, tzn. od roku 1989 do současnosti, odcházejí naši občané do zahraničí hlavně z pracovních důvodů. Většina z nich hledá lepší pracovní uplatnění v ekonomicky vyspělejších státech, například v zemích západní Evropy a v USA, kde někteří zůstanou natrvalo a jiní se po čase vrátí zpět do ČR. V tabulce č. 3 je uvedeno deset států, ve kterých

je počet českých krajanů nejvyšší (oficiální webové stránky Ministerstva zahraničních věcí ČR; 2009).

Tabulka č. 3: Pořadí států podle počtu českých krajanů v roce 2008

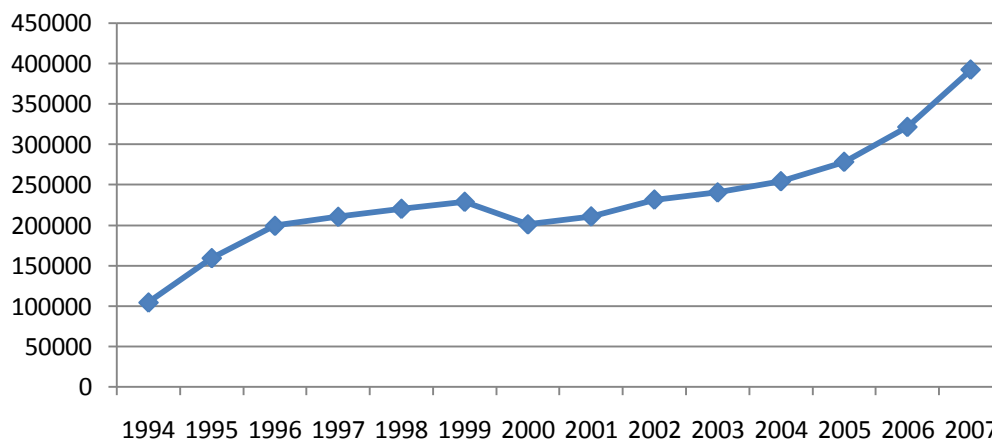
Pořadí	Stát	Počet krajanů
1.	USA (1990)	1 637 513; 327 522 (ČS) ¹¹
2.	Kanada	79 910; 39 760 (ČS)
3.	Rakousko	54 627
4.	SRN	cca 50 000
5.	Slovensko	46 801
6.	Velká Británie	cca 40 000
7.	Argentina	cca 30 000
8.	Austrálie	21 196; 6 000 (ČS)
9.	Francie	20 000 až 30 000
10.	Švýcarsko	12 000 až 15 000

Zdroj: zpracováno dle oficiálních webových stránek MZV ČR (2009)

2.2 Cizinci v ČR od počátku 90. let

Počet cizinců v České republice dlouhodobě narůstá, z grafu č. 1 je patrný rostoucí trend křivky. Na konci roku 1994 žilo v ČR 104 343 cizinců a k 31. 12. 2007 se jejich množství zvýšilo na 392 315.

Graf č. 1: Vývoj počtu cizinců v ČR v letech 1994 – 2007 (údaje k 31.12.)

Zdroj: zpracováno dle oficiálních webových stránek Českého statistického úřadu (2010)

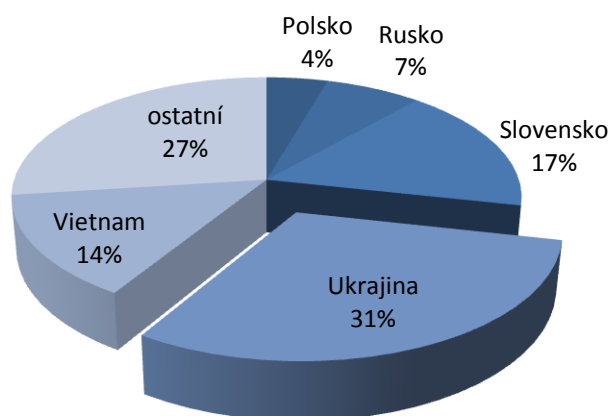
¹¹ V USA, Kanadě a Austrálii zohledňuje oficiální sčítání lidu dlouholetou existenci Československa, např. v roce 2000 se v USA k českému původu hlásilo 1.262.527 osob a k československému původu (ČS) bez bližšího rozlišení 441.403 osob.

Podle statistik Policie ČR pobývalo na našem území k 31. 12. 2009 celkem 433 305 cizinců, viz tabulka č. 4, toto číslo zahrnuje cizince s trvalým a dlouhodobým pobytem¹². Největší zastoupení mají občané Ukrajiny, kteří tvoří 31 % všech cizinců na území ČR.

Tabulka č. 4: Cizinci s povoleným pobytem na území České republiky k 31. 12. 2009

Země	Počet cizinců
Polsko	19 273
Rusko	30 393
Slovensko	73 446
Ukrajina	131 977
Vietnam	61 126
ostatní	117 090
Celkem	433 305

Graf č. 2: Cizinci s povoleným pobytem na území České republiky k 31. 12. 2009

Zdroj: zpracováno dle oficiálních webových stránek Policie ČR - Služby cizinecké policie (2010).

Jak bylo zmíněno výše, celkový počet cizinců zahrnuje osoby s dlouhodobým i trvalým pobytem. **Zákon č. 326/1999 Sb.**, o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, rozlišuje **dvě základní kategorie pobytu cizince na území ČR**, a to **pobyt přechodný a trvalý**.

Dle § 17 tohoto zákona může cizinec pobývat na území přechodně: bez víza, na základě uděleného krátkodobého víza, dlouhodobého víza nebo zvláštního víza, na základě

¹² Kategorie dlouhodobého pobytu zahrnuje osoby s pobytem na vízum nad 90 dnů, s povolením k dlouhodobému pobytu a s povolením k přechodnému pobytu, které je udělováno občanům EU a jejich rodinným příslušníkům.

povolení k přechodnému pobytu a na základě výjezdního příkazu. Pobyt bez víza je upraven v § 18, jedná se například o občany EU, Islandu, Norska, Lichtenštejnska a Švýcarska, kteří s určitými výjimkami mají pouze **ohlašovací povinnost** v případě, že doba jejich předpokládaného pobytu v ČR je delší než 30 dnů. Dále jde o občany třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou osvobozeni od vízové povinnosti v členských státech EU, sem patří například Austrálie, USA, Argentina, Brazílie, Chorvatsko, Vatikán atd. (oficiální webové stránky Ministerstva zahraničních věcí ČR; 2010).

Za krátkodobé vízum se podle § 17a považuje letištní vízum (typ A), průjezdní vízum (typ B), vízum k pobytu do 90 dnů (typ C) a vízum typu A, B, C udělené smluvním státem, které jeho držitele opravňuje k pobytu i na území jiného smluvního státu, v tomto případě se jedná o tzv. jednotné schengenské vízum. Podle § 17b je dlouhodobým vízem: vízum k pobytu nad 90 dnů (typ D), vízum typu D nebo D+C udělené smluvním státem, které opravňuje jeho držitele k pobytu i na území jiného smluvního státu, tzv. dlouhodobé vízum smluvních států. Na základě čl. 54 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 o kodexu Společenství o vízech¹³ nebudou státy EU od 5. 4. 2010 nadále udělovat průjezdní víza typu B a víza typu D+C, nahradí je jednotná víza typu C nebo dlouhodobá víza typu D (oficiální webové stránky Policie ČR; 2010).

Požádat o **povolení k trvalému pobytu** může každý cizinec, který pobýval na vízum k pobytu nad 90 dnů a na povolení k dlouhodobému pobytu na našem území nepřetržitě po dobu 5 let. Do doby nepřetržitého pobytu se nezapočítává doba, kdy byl cizinec na území ČR vyslán služebně zahraničním zaměstnavatelem, v případě studia se započítává pouze polovina celkové doby. Naopak do této doby se započítávají i období, kdy nebyl přítomen na našem území, ale za předpokladu, že délka období nepřekročila 6 po sobě jdoucích měsíců a v souhrnu 10 měsíců. Další podmínky a výjimky jsou upraveny zákonem o pobytu cizinců.

Povolení k trvalému pobytu může být v určitých případech uděleno také bez podmínky předchozího nepřetržitého pobytu na našem území. O takovéto povolení je oprávněn požádat cizinec například z humanitárních důvodů, z dalších důvodů hodných zvláštního zřetele, nebo když je jeho pobyt na našem území v zájmu ČR. Dále může podat tuto žádost

---

¹³ Často označován jako Vízový kodex, který je klíčovým právním předpisem upravujícím a harmonizujícím pravidla vízové politiky států schengenského prostoru. Byl schválen 2. dubna 2009.

nezletilé nebo zletilé nezaopatřené dítě cizince, který žije na našem území a má povolení k trvalému pobytu, to však platí pouze za podmínky jejich společného soužití (oficiální webové stránky Policie ČR; 2010).

2.3 Dobrovolné návraty

Ministerstvo vnitra ČR se zabývá z dlouhodobého hlediska problematikou asistovaných dobrovolných návratů v rámci svého **Programu dobrovolných návratů**. V roce 2009 byl uskutečněn na podobném principu tzv. **Projekt dobrovolných návratů**, který se zaměřoval zejména na cizince, kteří v důsledku hospodářské krize ztratili své zaměstnání.

Program dobrovolných návratů s platností od 21. prosince 2007 umožňuje cizincům, kteří obdrželi rozhodnutí o správním vyhoštění a zároveň nemají cestovní doklady a dostatek peněz nutných k vycestování z území ČR, aby požádali MV ČR o úhradu těchto nákladů. Tito cizinci jsou poté povinni uhradit ministerstvu polovinu částky, která odpovídá vzniklým nákladům spojených s vycestováním z ČR. Dokud částku nezaplatí, jsou evidováni jako nežádoucí osoby, není jim tedy umožněn vstup na naše území, v této evidenci mohou být maximálně šest let. V oblasti zajištění potřebných dokladů MV ČR úzce spolupracuje s organizací IOM¹⁴. Veškeré služby, které jsou poskytovány cizincům v rámci Programu dobrovolných návratů, jsou bezplatné, jedinou výjimku představují výše zmíněné cestovní náklady (oficiální webové stránky Ministerstva vnitra ČR; 2010).

Projekt dobrovolných návratů byl schválen usnesením vlády České republiky ze dne 9. února 2009 č. 171 k zajištění bezpečnostní situace České republiky v souvislosti s propouštěním zahraničních pracovníků v důsledku hospodářské krize. Při schválení tohoto usnesení se vycházelo ze skutečnosti, že v první polovině roku 2009 skončí platnost téměř 68 000 pracovních povolení, cizinci by se tak díky ztrátě pracovního místa a finanční krizi mohli dostat do obtížných situací a mohlo by dojít například k nárůstu kriminality. Cílem tohoto projektu bylo pomoci zahraničním pracovníkům, cizincům z třetích zemí, kteří kvůli hospodářské krizi, přišli o své zaměstnání, chtěli se vrátit zpět do své vlasti, ale neměli dostatek peněžních prostředků na úhradu této cesty. Vláda České republiky jim

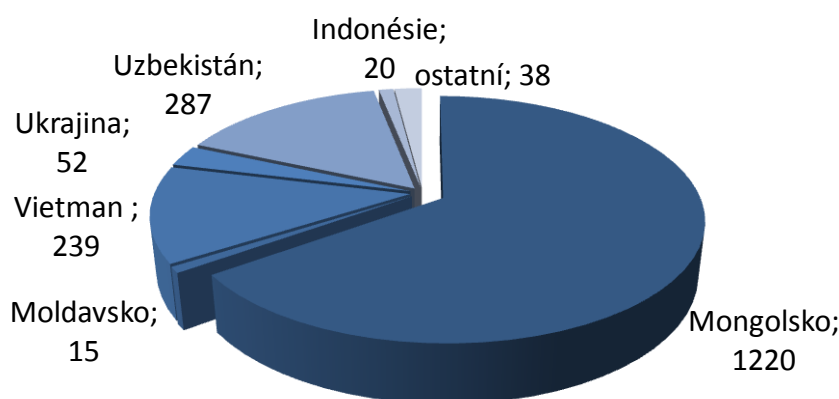
---

¹⁴ International Organization for Migration, v českém překladu Mezinárodní organizace pro migraci, je mezivládní organizace, která vznikla v roce 1951. Její motto zní „humánní a řízená migrace přináší užitek jak migrantům, tak i společnosti“. Tato organizace má 125 členských států, v České republice působí od roku 1998 (oficiální webové stránky IOM; 2010).

nabídla nouzové ubytování, zaplacení letenky, organizační zajištění odletu, předodjezdovou a tranzitní asistenci a příspěvek ve výši 500 EUR pro dospělého a 250 EUR pro dítě do 15 let. Tento projekt byl realizován ve dvou fázích. První fáze trvala od 16. února 2009 do 24. července 2009, v této etapě se do projektu zaregistrovalo 1 871 cizinců, ze kterých naše území opustilo téměř 97 %. Z grafu č. 3 vyplývá, že nejvíce registrovaných osob pocházelo z Mongolska. Rozpočet této fáze činil 60,7 mil. Kč.

Graf č. 3: Počet cizinců, kteří využili Projekt dobrovolných návratů, dle země původu

Zdroj: zpracováno dle oficiálních webových stránek MVČR (2010)

Druhá etapa byla schválena na základě usnesení vlády České republiky ze dne 4. května 2009 č. 588 o projektu Dobrovolné návraty – II. fáze. V této fázi, která byla zahájena 27. července 2009 a ukončena 15. prosince 2009 došlo oproti předcházející etapě k několika změnám, například finanční příspěvek byl snižen na 300 EUR pro dospělého a 150 EUR pro dítě do 15 let. Do druhé fáze projektu se zaregistrovalo 218 cizinců. Celkově se tedy projektu zúčastnilo 2 089 cizinců pobývajících na našem území legálně. Pro obě tyto fáze bylo uvolněno ze státního rozpočtu celkem 85,1 mil. Kč. Projekt dobrovolných návratů se týkal také cizinců, kteří se nacházeli na našem území bez platného povolení k pobytu. Řešení situace těchto osob bylo upraveno usnesením vlády České republiky ze dne 4. května 2009 č. 587 o projektu Dobrovolné návraty nelegálně pobývajících cizinců. Takovýchto osob se v době trvání projektu, tedy od 15. září 2009 do 15. prosince 2009, registrovalo na inspektorátech cizinecké policie celkem 169. Těmto cizincům byly uhrazeny pouze náklady spojené s vycestováním (oficiální webové stránky MV ČR; 2010).

3 Zaměstnávání cizinců v ČR

Třetí kapitola je věnována zaměstnávání cizinců v České republice. Obsah podkapitoly 3. 1 je zaměřen na zaměstnávání pracovníků ze zahraničí a vychází zejména ze zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o zaměstnanosti). Podkapitola 3. 2 se týká povolení k zaměstnání cizince a tzv. zelených karet a podkapitola 3. 3 současnou situaci na českém trhu práce v souvislosti se zaměstnáváním cizinců.

3.1 Zaměstnávání pracovníků ze zahraničí, povinnosti zaměstnavatele

Problematika zaměstnávání zahraničních pracovníků je upravena především v § 85 až § 103 zákona o zaměstnanosti. Podle tohoto zákona se za cizince nepovažuje občan EU a jeho rodinní příslušníci a dále také rodinní příslušníci občana ČR, kteří nejsou státními příslušníky ČR ani jiného členského státu EU (§ 85). Občané členských států Evropské unie¹⁵ a jejich rodinní příslušníci mají tedy v právních vztazích upravených výše zmíněným zákonem stejné právní postavení jako občan České republiky. Stejně právní postavení mají také občané EHP¹⁶ a Švýcarska a jejich rodinní příslušníci, kterými se bez ohledu na státní příslušnost rozumí manžel nebo manželka, partner nebo partnerka, se kterým občan EU/EHP a Švýcarska uzavřel registrované partnerství dle právních předpisů členského státu, jejich potomci, kteří jsou mladší 21 let nebo jsou na nich závislí, vyživovaní příbuzní ve vzestupné řadě občana EU/EHP a Švýcarska a jeho manžela/manželky nebo registrovaného partnera/partnerky. **Tyto osoby nepotřebují povolení k zaměstnání na našem území** (webový portál Ministerstva práce a sociálních věcí ČR; 2010).

Při zaměstnávání zahraničních pracovníků má zaměstnavatel **informační povinnost** vůči místně příslušnému úřadu práce, kterým se rozumí úřad práce v místě, kde má být zaměstnávání vykonáváno (§ 7 odst. 3 zákona o zaměstnanosti). V případě občanů EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinných příslušníků a cizinců, u kterých není vyžadováno povolení k zaměstnání, je zaměstnavatel nebo právnická nebo fyzická osoba, ke které byli tito

---

¹⁵ 27 členských států EU v abecedním pořadí: Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemí, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovinsko, Slovensko, Španělsko, Švédsko a Velká Británie.

¹⁶ EHP neboli Evropský hospodářský prostor, do kterého patří Norsko, Lichtenštejnsko a Island.

občané vysláni svým zahraničním zaměstnavatelem na základě smlouvy, povinen písemně informovat místně příslušný ÚP nejpozději v den nástupu těchto osob k výkonu práce. Rovněž je zaměstnavatel povinen informovat tento ÚP o ukončení jejich zaměstnání, a to nejpozději do 10 kalendářních dnů (§ 87 zákona o zaměstnanosti).

V souvislosti se **zaměstnáváním cizinců** je zaměstnavatel povinen dle § 88 odst. 1 zákona o zaměstnanosti písemně oznámit příslušnému ÚP, že cizinec, kterému bylo vydáno povolení k zaměstnání, nenastoupil do práce, ukončil zaměstnání před uplynutím doby, na kterou mu bylo vydáno povolení. Pokud jeho zaměstnání bylo ukončeno výpovědí nebo dohodou z důvodů uvedených v § 52 písm. a) až e) zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů¹⁷ (dále jen zákoník práce) nebo okamžitým zrušením dle § 56 zákoníku práce, musí být navíc uveden také důvod skončení pracovního poměru. Informační povinnost má zaměstnavatel také v případech, kdy za doby trvání zaměstnání nastane skutečnost, kvůli které cizinec už povolení k zaměstnání nebo zelenou kartu nepotřebuje (§ 87 odst. 1).

3.2 Povolení k zaměstnání cizince, zelené karty

V § 89 zákona o zaměstnanosti se uvádí, že „cizinec může být přijat do zaměstnání a zaměstnáván jen tehdy, má-li platné povolení k zaměstnání a platné povolení k pobytu na území České republiky nebo je-li držitelem zelené karty, pokud tento zákon nestanoví jinak.“ Jednotlivé druhy povolení k pobytu na území ČR byly již popsány v kapitole 2. 2. Pokud chce cizinec v České republice pracovat, musí nejprve podat písemně **žádost o povolení k zaměstnání** na příslušný úřad práce, k tomu zpravidla dochází před jeho příchodem do ČR. V řízení ho může zastupovat zplnomocněný zástupce nebo zaměstnavatel. Náležitosti této žádosti jsou upraveny v § 91 zákona o zaměstnanosti. K žádosti musí být přiložena fotokopie stránky cestovního dokladu obsahující základní identifikační údaje cizince, vyjádření zaměstnavatele, který cizince zaměstná (příloha č. 1), úředně ověřená kopie dokladu o profesní způsobilosti a popřípadě další doklady, jestliže to vyplývá z charakteru zaměstnání nebo to stanoví mezinárodní smlouva. **Povolení k zaměstnání** vydává místně příslušný ÚP, vychází přitom ze situace na trhu práce a

---

¹⁷ Mezi tyto důvody patří například: zrušení nebo přemístění zaměstnavatele nebo jeho části, zaměstnanec se stane nadbytečný díky rozhodnutí zaměstnavatele nebo příslušného orgánu o změně jeho úkolu, technického vybavení, snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivity práce atd.

z okolnosti, že se jedná o volné pracovní místo, které kvůli dočasnému nedostatku volných pracovníků a s ohledem na požadovanou kvalifikaci není možné obsadit jinak. Toto povolení musí podle § 92 odst. 3 obsahovat identifikační údaje cizince, místo výkonu práce, druh práce, identifikační údaje zaměstnavatele, u něhož bude cizinec vykonávat zaměstnání, dobu, na kterou se vydává a další údaje nezbytné pro výkon zaměstnání. Doba platnosti povolení k zaměstnání cizince je legislativně upravena v § 94 zákona o zaměstnanosti. V tomto paragrafu je uvedeno, že dané povolení je vydáváno na dobu určitou, nejdéle však na dobu dvou let. Cizinec může požádat o jeho prodloužení, a to nejdříve 3 měsíce a nejdéle 30 dnů před uplynutím doby platnosti stávajícího povolení. Prodloužit povolení lze i opakovaně.

Projekt „Zelených karet“ je v ČR upraven zákonem č. **382/2008 Sb.**, kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a další související zákony. Tento projekt se zaměřuje na občany třetích zemí, jejichž seznam je uveden ve vyhlášce Ministerstva vnitra č. 461/2008 Sb. Jedná se o občany Australského společenství, Černé Hory, Chorvatské republiky, Japonska, Kanady, Korejské republiky, Nového Zélandu, Republiky Bosna a Hercegovina, Republiky Makedonie, Spojených států amerických, Srbska a Ukrajiny (oficiální webové stránky MV ČR; 2010). Zelená karta představuje pro tyto osoby povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání na území ČR. Jedná se tedy o **spojení povolení k pobytu a k zaměstnání**, protože její držitel může nejen pobývat na území ČR, ale také pracovat na pracovním místě, na které byla vydána. Cílem zelených karet je tedy mimo jiné snížení administrativní zátěže. Na rozdíl od povolení k zaměstnání se u **zelené karty** rozlišují **tři typy** podle požadované úrovně kvalifikace zaměstnance, a to **typ A**, který je určen pro pracovníky s vysokoškolským vzděláním a klíčový personál¹⁸, **typ B** pro zaměstnance, kteří jsou minimálně vyučeni, a poslední **typ C** pro všechny ostatní pracovníky. Platnost zelené karty je u typu A tři roky a u zbývajících dvou typů B a C dva roky. Karty typu A a typu B je možné opakovaně prodloužit až o tři roky, karty typu C prodloužit nelze. Dalším rozdílem oproti povolení k zaměstnání je to, že u zelené karty se nevyžaduje předchozí

---

¹⁸ Klíčový personál je rozdělen do tří kategorií. První tvoří vyšší management, druhou pracovníci s vysokou odbornou kvalifikací pro určité práce, úkoly a pracovníci disponující znalostmi nezbytnými pro chod podniku, třetí profese, jejich nedostatečná přítomnost ohrožuje chod podniku nebo může způsobit ekonomické ztráty (oficiální webové stránky Ministerstva průmyslu a obchodu; 2010).

vyjádření zaměstnavatele o tom, že pracovníka zaměstná. Na druhou stranu je však cizincům doporučováno, aby svého případného zaměstnavatele před podáním žádosti o zelenou kartu kontaktovali. Postup žadatele o zelenou kartu se skládá zpravidla ze 4 základních kroků, které jsou stručně charakterizovány v tabulce č. 5 (webový portál Ministerstva práce a sociálních věcí ČR; 2010).

Tabulka č. 5: Postup žadatele o zelenou kartu

Krok	Stručný popis
1. Najít vhodné pracovní místo	Jedná se zejména o místa, které je obtížné obsadit pracovníky z ČR a EU. Jsou uvedena v tzv. Registru míst vhodných pro zelené karty , který je přístupný na internetu.
2. Podat žádost	Žádost se podává na příslušném zastupitelském úřadu ČR ¹⁹ , popř. na pracovišti odboru migrační a azylové politiky MV ČR. Formulář (viz příloha č. 2) je dostupný na internetu. Správní poplatek v současné době činí 1 000 Kč. Žádost posuzuje odbor migrační a azylové politiky MV ČR.
3. Spojit se s budoucím zaměstnavatelem	Není to povinnost, ale tento krok je velmi doporučován, pracovník má možnost získat bližší informace o zaměstnavateli a může tak ušetřit svůj čas a náklady spojené s případnou zbytečnou cestou do ČR.
4. Přijet do České republiky	Zpravidla do dvou měsíců vyrozumí zastupitelský úřad cizince o tom, zda jeho žádosti bylo vyhověno. V případě kladné odpovědi musí cizinec předložit doklad o uzavření cestovního zdravotního pojištění, poté obdrží vízum a může se vydat do ČR, kde si musí do 3 pracovních dnů vyzvednout na odboru migrační a azylové politiky MV ČR svou zelenou kartu a přihlásit se k pobytu na příslušném inspektorátu cizinecké policie, kde předloží doklad o zajištěném ubytování. Dále se musí neprodleně dostavit ke svému zaměstnavateli.

Zdroj: zpracováno dle webového portálu MPSV ČR (2010)

Do výše zmíněného „Registru vhodných míst pro zelené karty“ (dále jen registr) se konkrétní pracovní místo dostane v případě, že jsou splněny určité podmínky. Zaměstnavatel musí nejprve nahlásit úřadu práce volné pracovní místo, které je podle § 35 zákona o zaměstnanosti definováno jako „nově vytvořené nebo uvolněné pracovní místo, na které zaměstnavatel zamýšlí získat zaměstnance“. Volné pracovní místo, které je možno obsadit držitelem zelené karty je blíže upraveno § 37a zákona o zaměstnanosti, ve kterém se mj. uvádí, že zaměstnavatel musí udělit souhlas se zveřejněním místa v centrální

¹⁹ Pro občany Austrálie, Černé Hory, Chorvatské republiky, Japonska, Kanady, Korejské republiky, Nového Zélandu, Bosny a Hercegoviny, USA a Srbska je příslušný kterýkoliv zastupitelský úřad ČR. Výjimku tvoří občané Makedonie a Ukrajiny, státní příslušníci těchto zemí mohou podat žádost jen na zastupitelském úřadu ČR ve státě, jehož jsou občanem, popř. ve státě, který jim vydal cestovní doklad nebo ve kterém mají povolený dlouhodobý nebo trvalý pobyt (oficiální webový portál MPSV ČR).

evidenci (registr vhodných míst pro zelené karty). Další podmínkou je, že dané místo nebude do 30 dnů od nahlášení obsazeno, poté se zařadí do registru. Uplynutí 30 denní lhůty se nevyžaduje například u pracovních míst, které MPO ČR označí jako místo vhodné pro klíčový personál (viz výše). Podle § 37a odst. 5 není volné místo zveřejňováno nebo je z registru vyřazeno například, pokud by jeho obsazení cizincem ohrozilo situaci na trhu práce, jedná se o nabídku zaměstnání, která je diskriminačního charakteru nebo v rozporu s pracovněprávními a jinými právními předpisy, které odporují dobrým mravům.

Pokud MV ČR vyhoví žádosti cizince o udělení zelené karty, informuje o tom zaměstnavatele. Zaměstnavatel má poté informační povinnost vůči místně příslušnému úřadu práce, která byla částečně popsána v kapitole 3.1. V tomto případě se rozlišují dvě situace. V případě, že cizinec do zaměstnání nastoupí, je zaměstnavatel povinen nahlásit úřadu práce obsazení volného místa a referenční číslo zelené karty. Pokud se tak nestane a cizinec do zaměstnání nenastoupí, protože ho zaměstnavatel nepřijme nebo se tak rozhodne sám z jiných důvodů, musí zaměstnavatel nejpozději do 45 kalendářních dnů o této skutečnosti informovat písemně příslušný úřad práce (webový portál Ministerstva práce a sociálních věcí ČR; 2010).

3.3 Současná situace na trhu práce v souvislosti se zaměstnáváním cizinců

Podle oficiálních webových stránek Českého statistického úřadu (2010) k 31. 12. 2009 činila **celková zaměstnanost cizinců²⁰** v České republice **318 462 osob**. Z těchto cizinců 67,3 % tvořili muži, na ženy připadalo 32,7 %. Na úřadu práce bylo evidováno 230 709 cizinců, zbylých 87 753 z těchto osob mělo platné živnostenské oprávnění. O měsíc později, tedy k 31. 1. 2010, evidovaly úřady práce v ČR 222 719 cizinců, tzn. o 7 990 osob méně.

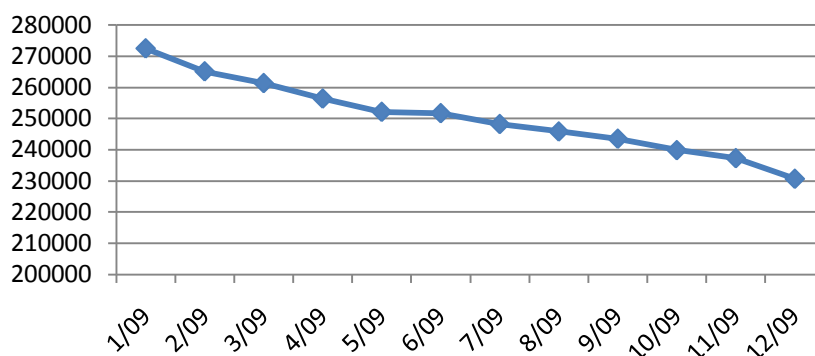
Na grafu č. 4 je názorně vidět klesající trend vývoje počtu cizinců evidovaných ÚP, který byl zřejmý po celý rok 2009. V tomto roce klesl jejich počet z 272 355 na 230 709, tzn. o 41 646 osob. Pokles zaznamenala také celková zaměstnanost zahraničních pracovníků. Vývoj celkového počtu cizinců pracujících v celé České republice, Pardubickém a Královéhradeckém kraji od roku 2000 do roku 2009 je uveden v tabulce č. 6, která je

---

²⁰ Na rozdíl od výše zmiňovaného zákona o zaměstnanosti se v těchto statistických údajích za cizince považují i občané EU/EHP a Švýcarska.

doplněna grafy č. 5 a 6. Jak bylo naznačeno v úvodu této podkapitoly, celková zaměstnanost zahrnuje kromě cizinců, kteří jsou evidováni úřady práce také cizince, kteří mají platné živnostenské oprávnění.

Graf č. 4: Cizinci evidovaní úřady práce v ČR v průběhu roku 2009

Zdroj: zpracováno dle oficiálních webových stránek ČSÚ (2010)

K 31. 1. 2010 byli v České republice nejvíce zaměstnáváni občané Slovenska, jejichž počet činil 95 959 osob. Druhé místo patřilo občanům Ukrajiny, kterých bylo 54 303. Pomyslnou třetí příčku obsadili státní příslušníci Polska, a to 20 128 osob. Z výše uvedeného celkového počtu cizinců 222 719, kteří byli evidováni českými úřady práce k 31. 1. 2010, pocházelo 136 233 osob ze zemí EU/EHP nebo Švýcarska.

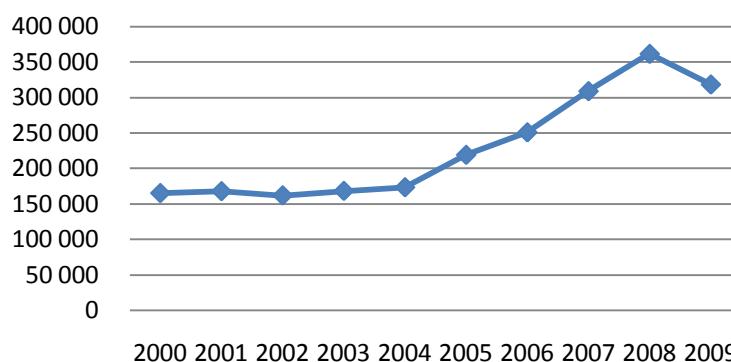
Z tabulky č. 6 a grafů č. 5 a 6 je patrné, že od roku 2000 do roku 2008 se počet zahraničních pracovníků, s výjimkou roku 2002, na našem území zvyšoval. Za příčinu následného většího poklesu je považována nepříznivá situace světové ekonomiky, která zapříčinila mimo jiné i růst nezaměstnanosti. Horáková, M. (2008) uvádí, že všechny země OECD²¹ se v poslední době snažily přizpůsobit svou migrační politiku očekávaným potřebám na trhu práce a získat tak požadované vysoce kvalifikované, ale i „levné“ nekvalifikované pracovníky. Globální ekonomická krize v současné době však vede k přehodnocení jejich dosavadních migračních politik.

²¹ Zkratka označující Organizaci pro ekonomickou spolupráci a rozvoj, která vznikla v roce 1961. Česká republika je jejím členem od 15. prosince 1995.

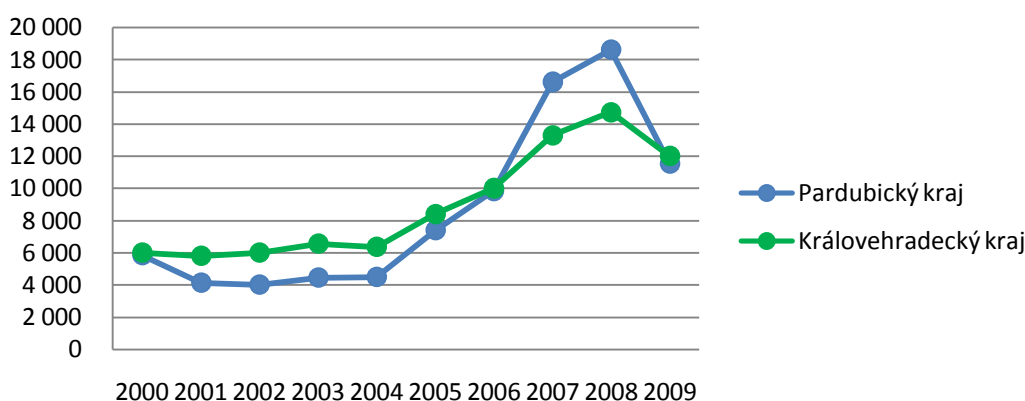
Tabulka č. 6: Celková zaměstnanost cizinců na území ČR v letech 2001 – 2009

Oblast / Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Česká republika celkem	164 987	167 652	161 711	168 031	173 203	218 982	250 797	309 027	361 709	318 462
Pardubický kraj	5 844	4 136	4 011	4 437	4 479	7 401	9 837	16 597	18 604	11 520
Královéhradecký kraj	5 999	5 805	6 011	6 558	6 356	8 407	10 004	13 305	14 723	12 007

Graf č. 5: Celková zaměstnanost cizinců na území ČR v letech 2000 - 2009

Graf č. 6: Celková zaměstnanost cizinců na území Pardubického a Královéhradeckého kraje v letech 2000 - 2009

Zdroj: zpracováno dle oficiálních webových stránek ČSÚ (2010)

Horáková, M. (2008) dále hovoří o tom, že ČR vyvíjela v posledních pěti letech značné úsilí, aby přilákala na trh práce cizince ze třetích zemí a podpořila jejich integraci, také usilovala o usnadnění a urychlení procesu zprostředkování práce pro tyto osoby. ČR se tím snažila pokrýt volná pracovní místa, která se nedařilo obsadit našimi občany. Z tohoto důvodu byl v České republice od 1. ledna 2009 zaveden tzv. systém zelených karet, kterému je v této práci věnována podkapitola 3. 2. Tento systém však přišel v době, kdy v důsledku finanční krize docházelo k výraznému poklesu poptávky po cizí pracovní síle, zejména té s nízkou odbornou kvalifikací. První rok existence zelených karet hodnotí ve

svém článku také Bohutínská, J. (2010), která v něm porovnává očekávání se skutečností. Vznik zelených karet uvítali podnikatelé, naopak proti nim vystupovaly zejména odbory, které spatřovaly problém ve snížení regulace zaměstnávání cizinců na našem trhu práce a v oslabení úlohy MPSV ČR v této oblasti, v důsledku toho by mohlo dojít ke snížení ochrany českého pracovního trhu. Z údajů, které byly zveřejněny MPSV ČR, vyplývá, že o zelené karty v roce 2009 byl minimální zájem.

V listopadu 2009 bylo v ČR evidováno pouhých 21 držitelů zelených karet, přičemž celkové náklady s nimi související přesáhly 15 milionů korun. Tento nízký zájem MPSV ČR vysvětluje finanční krizí a věří, že s oživením ekonomiky dojde také k nárůstu zájmu o zelené karty. Za pozitivní by mohlo být považováno, že k 31. lednu 2010 stoupl počet držitelů těchto karet na 64 osob.

4 Sociální politika ČR vůči cizincům

Čtvrtá kapitola se soustřeďuje především na integraci cizinců v České republice. V podkapitole 4. 1 je popsána integrace z pohledu Ministerstva vnitra ČR. Následující podkapitola 4. 2 se věnuje vybraným projektům Ministerstva práce a sociálních věcí ČR v oblasti integrace cizinců.

4.1 Koncepce integrace cizinců na území ČR

Integrace cizinců je nedílnou součástí migrační politiky ČR a zároveň také komplexní problematikou, která se dotýká mnoha oblastí. Především z tohoto důvodu je do integrace cizinců zapojena nejen většina vládních rezortů²², ale také kraje a různé další organizace. Koncepce integrace cizinců byla přijata usnesením vlády ČR č. 1 266 ze dne 11. prosince 2000 a vycházela ze zásad integrace cizinců na území ČR, které byly přijaty usnesením vlády ČR č. 689 ze dne 7. července 1999 a jsou uvedeny v příloze č. 3, dále pak z mezinárodních smluv a vnitrostátní právní úpravy v dané oblasti. V roce 2006 byla Koncepce integrace cizinců aktualizována. MV ČR převzalo koordinační roli při její realizaci od MPSV ČR v roce 2008. Hlavní cílovou skupinou integrace cizinců na našem území jsou občané třetích zemí, kteří v ČR pobývají legálně. Cílem integrační politiky je zejména předcházet společenské izolaci a vytváření uzavřených komunit cizinců, dále se zaměřuje na prevenci případných problémů v oblasti imigračních komunit a jejich vztahu s majoritními obyvateli. Mezi klíčové předpoklady úspěšné integrace patří zejména znalost českého jazyka, dosažení ekonomické soběstačnosti cizince, jeho orientace v české společnosti a kladné vzájemné vztahy mezi cizinci a většinovou společností (oficiální webové stránky MV ČR; 2010).

V případech, kdy jsou vyžadována opatření k řešení kritické situace v některých městech v souvislosti s prudkým nárůstem počtu cizinců, jejich propouštěním, vznikem uzavřených komunit nebo vzrůstajícím napětím mezi místními obyvateli a cizinci, podněcuje ministerstvo vnitra realizaci tzv. emergentních projektů, které byly v roce 2009 uskutečněny ve třech městských částech Prahy, v Havlíčkově Brodě, Plzni a Pardubicích. Za účelem podpory integrace cizinců jsou dále vydávány různé informační publikace a průběžně aktualizovány webové portály, mezi nejvýznamnější patří webové stránky Cizinci

---

²² Ministerstvo vnitra spolupracuje v této oblasti s ministerstvy práce a sociálních věcí, školství, mládeže a tělovýchovy, průmyslu a obchodu, zdravotnictví, kultury a s ministerstvem pro místní rozvoj.

v České republice, které jsou zřizované MV ČR a MPSV ČR a poskytují důležité informace pro pracovníky státní správy, je na nich možné nalézt například jednotlivé projekty nestátních neziskových organizací v oblasti integrace, informace o finančních zdrojích pro tyto projekty a oficiální dokumenty upravující oblast integrace cizinců. Dalším důležitým internetovým portálem jsou stránky Doma v České republice, které jsou spravovány IOM Praha a napomáhají ke zvýšení informovanosti cizinců, kteří žijí nebo se chystají k pobytu na našem území (oficiální webové stránky IOM; 2010).

Na lokální a regionální úrovni je integrační politika realizována ve spolupráci s kraji a obcemi, které představují důležitou zpětnou vazbu pro ústřední orgány státní správy, kterým poskytují informace o situaci a problémech cizinců na daném území a o fungování integrační politiky. Pro tyto potřeby byla MV ČR zřízena regionální Centra na podporu integrace cizinců, která jsou částečně financována Evropským fondem pro integraci příslušníků třetích zemí²³. Tato střediska fungují od září 2009 v šesti krajích, a to Pardubickém, Plzeňském, Jihomoravském, Moravskoslezském, Zlínském a Ústeckém. Plní úlohu nástroje pro realizaci integrační politiky státu v jednotlivých krajích a jsou informačním centrem pro cizince, kterým poskytují mj. kurzy českého jazyka, právní poradenství a sociokulturní kurzy, které jsou zaměřeny na získání znalostí a dovedností nutných k seznámení se s podmínkami života v ČR, především v oblastech zdravotnictví, sociálního a vzdělávacího systému. Postupně budou tato střediska zřizována i ve zbývajících krajích (oficiální webové stránky Center na podporu integrace cizinců; 2010).

4.2 Úloha Ministerstva práce a sociálních věcí v oblasti integrace cizinců

Jeden z nejvýznamnějších projektů, který byl realizován MPSV ČR v posledních letech, je projekt s názvem „Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků“, jehož cílem bylo především přilákat do ČR kvalifikované zahraniční odborníky, kteří budou schopni se zde i se svými rodinami trvale integrovat. Tento projekt byl zahájen v červenci roku 2003 a jeho pilotní fáze byla naplánována na dobu 5 let. Na základě usnesení vlády ČR č. 1316 ze dne 20. října 2008 bylo schváleno jeho pokračování, tímto usnesením se projekt stal trvalou součástí migrační politiky ČR. Kampaň v České republice a v zahraničí, jejímž úkolem

---

²³ Evropský fond pro integraci příslušníků třetích zemí, označovaný zkratkou EIF, byl zřízen na období 2007 až 2013 Rozhodnutím Rady č. 2007/435/ES z 25. července 2007 jako součást všeobecného programu Solidarita a řízení migračních toků. Tento program má za cíl posílení prostoru svobody, bezpečnosti a spravedlnosti EU.

bylo o tomto pilotním projektu informovat cílové skupiny, měla na starosti organizace IOM. Tento projekt nabízí vybraným vysoce kvalifikovaným pracovníkům, kam se řadí jeho účastníci s vysokoškolským vzděláním, kteří budou v ČR zaměstnáni na pozici vyžadující vysokoškolské vzdělání a odpovídající jejich kvalifikaci, mimo jiné možnost zažádat o povolení k trvalému pobytu ve zkrácené lhůtě po 1,5 roce. Pro ostatní kvalifikované pracovníky je tato lhůta 2,5 roku. Společně s nimi mohou obdržet povolení k trvalému pobytu i jejich nejbližší rodinní příslušníci. Dále je účastníkům projektu nabídnuta 60 denní ochranná lhůta pro nalezení nového pracovního místa, pokud v prvním roce nepřišli o místo vlastním zaviněním, v dalších letech se tato lhůta poskytuje bez ohledu na důvod ztráty zaměstnání. Při hledání zaměstnání mohou tyto osoby bezplatně využít internetové stránky praceprocizince.cz (Veselá, A.; 2009)

Projektu „Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků“ se mohou v současné době zúčastnit pouze ti, kteří jsou občany určitých třetích zemí²⁴, absolventy českých VŠ ze všech třetích zemí, kteří ukončili studium v roce 1995 a později, s výjimkou těch, kteří studovali v rámci rozvojové pomoci, absolventy českých SŠ ze všech třetích zemích, kteří ukončili studium výučním listem nebo maturitou v roce 2000 a později. Dále si zájemce o účast v tomto projektu musí sehnat samostatně legální zaměstnání v ČR a dosáhnout minimálního počtu 25 bodů v rámci bodového hodnocení podle závazných kritérií, které vyhláší vláda ČR a kterými jsou: věk, pracovní poměr v ČR, předchozí pracovní zkušenosti, získané vzdělání, zkušenosti s životem na našem území, jazyková vybavenost a rovněž se přihlíží k rodině zájemce. K 1. lednu 2010 bylo do projektu zapojeno 1 617 účastníků, a to 1 016 mužů a 601 žen. Největší zastoupení měli státní příslušníci Ukrajiny, kterých bylo 461. Další v pořadí byli občané Ruské federace, jejich počet činil 255 osob. Z hlediska vzdělanosti struktury převažovali osoby s dokončeným vysokoškolským magisterským programem, bylo jich celkem 870 (oficiální webový portál MPSV ČR a IOM; 2010).

---

²⁴ Albánie, Argentina, Arménie, Austrálie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Brazílie, Černá Hora, Filipíny, Gruzie, Guatemala, Honduras, Chile, Chorvatsko, Indie, Indonésie, Izrael, Japonsko, Jihoafrická republika, Kambodža, Kanada, Kazachstán, Korejská republika, Kostarika, Kuba, Kyrgyzstán, Laos, Makedonie (FYROM), Malajsie, Mexiko, Moldavsko, Myanmar, Nepál, Nikaragua, Nový Zéland, Panama, Paraguay, Ruská federace, Salvador, Singapur, Spojené státy americké, Srbsko, Srí Lanka, Tádžikistán, Thajsko, Turecko, Turkmenistán, Ukrajina, Uruguay a Uzbekistán.

Veselá, A. (2009) ve svém příspěvku dále hovoří o dalších projektech, které jsou zaměřeny na integraci cizinců. Každoročně je na tuto problematiku uvolňováno ze státního rozpočtu přibližně 25 milionů Kč. Většina z těchto projektů je realizována nestátními neziskovými organizacemi a financována zejména prostřednictvím dotací od jednotlivých ministerstev a z fondů EU.

MPSV ČR v roce 2009 vynaložilo na podporu projektů v oblasti integrace cizinců částku dosahující téměř 6,5 milionu Kč, celkově bylo podpořeno 21 projektů. Devět z těchto projektů, na které byla v roce 2009 poskytnuta ministerstvem nejvyšší dotace, je uvedeno v tabulce č. 7.

Tabulka č. 7: Některé podpořené projekty v oblasti podpory integrace cizinců v roce 2009

Název organizace	Název projektu	Výše dotace
Sdružení občanů zabývajících se emigranty	Šance 2009	842 993,-- Kč
Poradna pro integraci	Komunitní multikulturní centrum Ústí nad Labem	792 634,-- Kč
Evropská kontaktní skupina	Poznáváme svou novou zemi	656 863,-- Kč
Poradna pro integraci	Integrace cizinců na trh práce	616 621,-- Kč
Občanské sdružení Berkat	Programy podpory a péče v komunitním centru pro migranty InBáze II	578 759,-- Kč
Občanské sdružení Slovo 21	Rodina Odvedle 2009	450 618,-- Kč
Diakonie Českobratrské církve evangelické	Bud' sousem	329 459,-- Kč
Organizace pro pomoc uprchlíkům	Podpora integrace znevýhodněných skupin imigrantů	325 925,-- Kč
Most pro lidská práva	Integrační kurzy pro cizince	304 649,-- Kč

Zdroj: zpracováno dle oficiálních webových stránek MPSV ČR (2010)

MPSV ČR má stanovena závazná pravidla pro poskytování dotací ze státního rozpočtu v oblasti podpory integrace cizinců, ve kterých se mimo jiné uvádí, že o danou dotaci je možno požádat pouze, pokud daná aktivita spadá do tematických okruhů, které vyhlásí ministerstvo pro daný kalendářní rok.

Pro rok 2010 se jedná o čtyři základní druhy aktivit. Zaprvé jde o aktivity, které mohou pomoci cizincům při vstupu na trhu práce a udržení se na něm a které zvyšují

informovanost zaměstnavatelů, kteří tyto cizince zaměstnávají. Jedná se například o různé kurzy českého jazyka, kurzy základů PC, poskytování asistence cizincům při jednáních na úřadech a vyřizování administrativních záležitostí, právní poradenství, informační kampaně zaměřené na zaměstnavatele atd. Dále se jedná o činnosti, které jsou zaměřené na sociální začleňování zranitelných skupin imigrantů, a to především žen, seniorů, dětí a mládeže. Zde se klade důraz na projekty, které zvyšují informovanost o postavení žen v české společnosti, o rodinném soužití a o možných volnočasových aktivitách. Třetí skupinou podporovaných aktivit jsou ty, které se zaměřují na rozvoj vztahů mezi cizinci a členy majoritní společnosti, součástí těchto projektů by měla být hlavně podpora informovanosti většinového obyvatelstva o problematice a podmínkách života cizinců v ČR a snaha o dosažení vzájemného porozumění mezi těmito dvěma skupinami. Poslední skupinu tvoří aktivity týkající se vzdělávání sociálních pracovníků a úředníků státní správy a samosprávy v oblasti integrace cizinců. Cílovou skupinou pro všechny tyto projekty jsou občané ze třetích zemí, kteří dlouhodobě legálně žijí v ČR, cizinci s trvalým pobytem i nově příchozí (oficiální webové stránky MPSV ČR, 2010).

5 Výzkumné šetření – život cizinců ve východočeském regionu

V poslední páté kapitole jsou shrnuty výsledky výzkumného šetření, které bylo zaměřeno na život cizinců v oblasti východočeského regionu. Šetření navazuje na teoretická východiska, která byla formulována v předcházejících čtyřech kapitolách. V podkapitole 5. 1 se hovoří o přípravné fázi tohoto šetření, o jeho cílech, průběhu a o použité technice sběru dat. Následující část 5. 2 se věnuje stručné charakteristice oslovených respondentů z řad cizinců. Podkapitola 5. 3 se zabývá analýzou polostrukturovaných rozhovorů, které byly s těmito osobami vedeny. Náplní další podkapitoly 5. 4 je popis činnosti dvou institucí, které pomáhají cizincům a působí v oblasti východních Čech, a také rozbor rozhovorů s jejich představiteli.

5.1 Přípravná fáze výzkumného šetření, jeho cíle a průběh

Výzkumné šetření provedené v rámci této bakalářské práce lze rozdělit na dvě části. V první části byli osloveni cizinci žijící na našem území a ve druhé části dvě specializované organizace, které se problematikou migrace zabývají.

Vzhledem k nepřilíživé znalosti českého jazyka některých respondentů ze zahraničí nebylo možné k získání potřebných údajů využít dotazník, v případě cizinců byl tedy jako výzkumná technika k sběru dat použit polostrukturovaný rozhovor²⁵.

Cílem těchto rozhovorů bylo získat určitý přehled o životě cizinců ve východočeském regionu, zejména o jejich pracovních podmínkách, současné životní situaci a stupni integrace s většinovou společností.

Otázky pokládané během tohoto rozhovoru byly předem připraveny a lze je rozčlenit podle jejich obsahu do několika skupin. Nejprve byly respondentům položeny identifikační otázky, kterými byl zjištěn jejich věk, pohlaví, země původu, rodinný stav a počet dětí. Následující otázky se týkaly čtyřech různých oblastí, a to **jejich příchodu do ČR** (např.

---

²⁵ Dle Reichla, J. (2009) se polostrukturovaný rozhovor vyznačuje souborem dopředu připravených otázek, u kterých není striktně stanoveno jejich pořadí a jejich formulaci lze do jisté míry modifikovat podle dané situace, například je možné pokládat doplňující dotazy. Polostrukturovaný rozhovor ponechává na jedné straně tazateli volnost vhodnou pro navázání přirozenějšího kontaktu s respondentem a také prostor pro respektování specifík dotazovaného, na druhé straně určitý stupeň formalizace umožňuje lepší utřídění a porovnání získaných dat.

důvod k opuštění vlasti, proč si vybrali naši republiku, jak bylo obtížné získat pracovní povolení a povolení k pobytu), dále **jejich současného ubytování a zaměstnání** (kde jsou ubytováni, jakou práci vykonávají, jak jsou spokojeni s kvalitou ubytování a s pracovními podmínkami v ČR atd.), třetí okruh otázek se týkal **jejich integrace** (např. jaké mají znalosti českého jazyka, kde se učili, popř. učí, česky, jak by zhodnotili své vztahy s majoritní společností, zda zažili nějakou formu diskriminace a jaké mají zkušenosti s českými úřady a zdravotní péčí poskytovanou v ČR atd.). V poslední části rozhovoru oslovení cizinci odpovídali na otázky, které souvisely s **jejich vazbou na zemi, ze které pocházejí** (např. jak často se vrací do své vlasti, zda tam mají rodinu a přátele). Na závěr byl každému z nich ponechán prostor, aby se případně vyjádřili k nějakému tématu, které v rozhovoru nezaznělo.

Samotný sběr dat probíhal v únoru a březnu 2010 na území Hradce Králové. Se všemi oslovenými respondenty bylo předem domluveno místo a sjednán termín uskutečnění rozhovoru. Dotazované osoby byly rovněž seznámeny s tím, že veškeré údaje, které v rámci tohoto rozhovoru poskytnou, budou využity pouze jako podklad pro vypracování bakalářské práce, byla jim zaručena anonymita a dána možnost, kdykoliv rozhovor přerušit nebo neodpovídat na jim nepříjemné dotazy. Všechny rozhovory byly prováděny na základě předem formulovaných otázek, o jejichž obsahu se hovoří na začátku této podkapitoly. Přesné znění pokládaných otázek je uvedeno v příloze č. 4. Rozhovor byl prováděn osobně s každým z dotazovaných cizinců, o jeho průběhu byl pořízen písemný záznam a v některých případech byl se svolením dotazovaných jeho průběh nahráván na diktafon. Vyhodnocení těchto rozhovorů jsou věnovány dvě následující podkapitoly, ve kterých jsou použity i některé doslovné citace respondentů.

Jak bylo uvedeno výše, druhá část šetření se zaměřovala na činnost dvou odborných institucí. Osloveni byli představitelé ze sdružení s názvem Most pro lidská práva, které sídlí v Pardubicích, a z Diecézní katolické charity v Hradci Králové. Zástupcům těchto organizací byly po předchozí dohodě elektronicky prostřednictvím emailu zaslány otázky, které úzce souvisely s jejich aktivitami zejména v oblasti poskytování sociálního poradenství²⁶ cizincům a realizace integračních kurzů pro zahraniční občany. Odpovědi na tyto otázky jsou uvedeny v části 5. 4.

---

²⁶ Poskytování sociálního poradenství je upraveno zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů, přesněji v § 37 tohoto zákona.

5.2 Charakteristika respondentů z řad cizinců

V rámci prováděného průzkumu bylo osloveno 16 cizinců z různých zemí, kteří žijí na území Hradce Králové, 9 žen a 7 mužů. Rozhovor byl nakonec realizován s 9 ženami a s 5 muži, celkově tedy se 14 respondenty, jejichž přehled podle pohlaví a země původu je uveden v tabulce č. 8. Výběr cizinců lze označit za kvótní, protože byl prováděn na základě údajů, které jsou uvedeny v podkapitole č. 2. 2, kde na grafu č. 2 jsou znázorněny počty cizinců s povoleným pobytem na území České republiky podle země, ze které pocházejí. Podle výše uvedeného grafu, který byl zpracován na základě statistických údajů Policie ČR, mají největší zastoupení v České republice občané Ukrajiny, kterých žije na našem území přibližně 31 % z celkového počtu 433 305 cizinců. Podle údajů Českého statistického úřadu (2010) byli Ukrajinci k 31. 12. 2008 také nejvíce početnou menšinou cizinců v okrese Hradec Králové, k tomuto datu dosahoval jejich počet 2 544 osob. Z tohoto důvodu byla právě jim věnována v průzkumu největší pozornost.

Tabulka č. 8: Přehled cizinců podle země původu a pohlaví

Země původu	Celkový počet	Muži/Ženy
Ukrajina	6	3/3
Vietnam	4	1/3
Slovensko	2	1/1
Indonésie	1	0/1
Bělorusko	1	0/1
Celkem	14	5/9

Zdroj: vlastní zpracování

Průměrný věk všech dotazovaných činil 35 let a 4 měsíce, u mužů 33 let a u žen 36 let a šest měsíců. Pro srovnání medián²⁷ se rovná 31 let u mužů, 36 let u žen a celkově pro všech 14 cizinců 33 let a šest měsíců. Nejmladším respondentem byla 23letá dívka z Vietnamu, naopak nejstarším byla 52letá žena z Ukrajiny.

Z celkového počtu 14 cizinců 5 uvedlo, že jsou svobodní a nemají žádné děti, z toho jedna 25letá žena z Vietnamu pobývá v ČR dlouhodobě se svým partnerem a uvažuje v nejbližší době o uzavření sňatku a založení rodiny. Zbylých 9 osob žije v manželském svazku, ovšem ve třech případech jejich manžel nebo manželka do naší republiky nevycestovali.

²⁷ Medián představuje střední hodnotu ze vzestupně uspořádaného souboru, který tvoří počet let jednotlivých osob.

Dvě ženy, které pocházejí ze Slovenska a Ukrajiny, se provdaly za české občany. Všech 9 cizinců, kteří uvedli, že jsou ženatí nebo vdané, mají děti různého věku. V některých případech jejich potomci nejsou s nimi v ČR. Ucelený přehled oslovených osob je uveden v tabulce č. 9.

Tabulka č. 9: Přehled dotazovaných osob

Poř. č.	Země původu	Pohlaví	Křestní jméno	Věk	Rodinný stav	Počet dětí (jejich věk)	
						žijí v ČR	žijí ve vlasti svého rodiče
1.	Ukrajina	žena	Katja	52	vdaná	1 (28 let)	1 (31 let)
2.	Ukrajina	žena	Olga	36	vdaná	1 (6 let)	1 (15 let)
3.	Ukrajina	muž	Saša	28	ženatý	2 (3 a 5 let)	-
4.	Ukrajina	žena	Táňa	37	vdaná (manžel Čech)	1 (3 roky)	-
5.	Ukrajina	muž	Vít'a	40	svobodný	-	-
6.	Ukrajina	muž	Sergej	41	ženatý	1 (6 let)	-
7.	Vietnam	muž	Dao	25	svobodný	-	-
8.	Vietnam	žena	Thu	23	svobodná	-	-
9.	Vietnam	žena	Tuyen	25	svobodná	-	-
10.	Vietnam	žena	Thien	47	vdaná	-	1 (15 let)
11.	Bělorusko	žena	Anna	31	vdaná	3 (3, 7 a 10 let)	
12.	Indonesie	žena	Yu	27	svobodná	-	-
13.	Slovensko	muž	Peter	31	ženatý	-	2 (5 a 7 let)
14.	Slovensko	žena	Maria	51	vdaná (manžel Čech)	2 (24 a 28 let)	-

Zdroj: vlastní zpracování

Respondenty je dále možné rozdělit do dvou skupin, a to na občany Evropské unie a občany tzv. třetích zemí. Z obyvatel EU byli osloveni 2 Slováci, muž, který v ČR pracuje jako stavební dělník a pravidelně se vrací do své vlasti, a žena, která se do naší republiky přestěhovala za svým přítelem, nynějším manželem. Slováci, stejně tak jako všichni ostatní občané členských států EU/EHP a Švýcarska (viz kapitoly 2 a 3), nepotřebují mít pracovní povolení ani povolení k pobytu na území ČR. Vzhledem k dlouholeté existenci Československa, podobné kultuře a velké podobnosti českého a slovenského jazyka není pro tyto dvě osoby příliš složité ani integrace s českými občany.

5.3 Analýza polostrukturovaných rozhovorů

Cílem této podkapitoly je shrnout poznatky získané v průběhu rozhovorů s cizinci žijícími na území Hradce Králové. V této části budou často uváděny doslovné citace respondentů, které jsou označeny uvozovkami a zvýrazněny kurzívou. U každé citace je také napsáno křestní jméno, věk a země původu dané osoby.

Názory a životní příběhy jednotlivých cizinců jsou velice individuální, přesto se 12 z nich shoduje v odpovědi na první otázku, proč vycestovali ze své vlasti. Hlavním důvodem byla jejich špatná finanční situace, která byla zapříčiněna nedostatkem pracovních příležitostí v zemi, ze které pocházejí. Právě vidina lépe placeného zaměstnání a možnost vydělat si nějaké peníze přilákala tyto osoby do České republiky. U dalších dvou dotázaných se jednalo o osobní důvody. U třech mladých Vietnamců rozhodla také skutečnost, že v ČR již několik let pobývají jejich rodiče. Ostatní si naše území vybrali většinou na základě doporučení svých přátel nebo známých. Různorodější byly odpovědi na otázku, zda vycestovali do ČR sami, nebo s rodinou, popř. s přáteli. Se svou rodinou, přesněji řečeno s částí své rodiny, přijelo do ČR 5 dotázaných. Z těch, kteří přicestovali sami, pouze Yu (27 let, Indonésie) neměla v ČR žádné příbuzné a známé. Na další z nich tady čekal někdo z jejich rodiny nebo přátel. Pět z devíti respondentů, kteří žijí v manželském svazku a mají děti, pobývá v ČR se svým partnerem a se svými potomky. U zbývajících čtyř osob je situace složitější. Například 15letý syn Olgy (36 let, Ukrajina) žije u své babičky na Ukrajině: „*Můj syn s námi tenkrát neodešel, zůstal u mé matky, ale ještě letos, až dodělá školu, bych mu chtěla zařídit potřebné doklady a zajistit, aby tu mohl žít s námi a se svou sestrou, každý půl rok za ním jezdíme, ale je to pro nás drahé a časově náročné*“. Naopak Peter (31 let, Slovensko) by si chtěl najít práci blíž svému domovu, aby mohl trávit více času se svými malými dětmi. Thien (47 let, Vietnam) svého 15letého syna tři roky neviděla, protože s manželem nemají dost peněz na to, aby za ním pravidelně dojížděli, jejich situace je komplikovanější i z toho důvodu, že jejich syn nechce opustit své prarodiče a svou vlast a odstěhovat se do ČR.

V odpovědi na další otázku měli respondenti zhodnotit, jak pro ně bylo složité získat pracovní povolení a povolení k pobytu. Pro zjednodušení byly všem respondentům nabídnuty možnosti, a to jednoduché, spíše jednoduché, spíše obtížné a obtížné. Na tento dotaz odpovídali i občané Slovenska, protože do ČR přišli v době, kdy Česká a Slovenská republika ještě nebyly členskými státy EU. Téměř všichni oslovení uvedli, že žádný

podstatný problém při vyřizování těchto dokladů neměli. Čtyři z oslovených cizinců jsou dnes držitelé povolení k trvalému pobytu, o které si zažádali po pěti letech²⁸ života, které strávili na našem území. Saša (28 let, Ukrajina) v současné době také usiluje o jeho získání: „*Před příchodem do České republiky jsem své první povolení vyřizoval v Kyjevě a bylo to spíše jednoduché, žádný problém, teď jsem tu už pět let a chci povolení k trvalému pobytu, ale bojím se zkoušek z českého jazyka, hlavně psaní*“. Zkoušku z českého jazyka na úrovni A1 podle SERRJ²⁹, která je od ledna 2009 potřebná pro získání povolení k trvalému pobytu na našem území³⁰, je možné získat prostřednictvím různých vzdělávacích institucí, kterých je v oblasti Královéhradeckého a Pardubického kraje celkem pět. Například se jedná se o Obchodní akademii a jazykovou školu s právem státní jazykové zkoušky v Hradci Králové. Zkouška je složena ze dvou částí, a to z písemné, která obsahuje čtení s porozuměním, porozumění vyslechnutému textu, psaní textu, a z ústní části, při které se cizinec představí, popíše situaci na vylosovaném obrázku a hovoří se zkoušejícím o jednom z 15 předem určených témat (oficiální webové stránky Výzkumného ústavu pedagogického v Praze; 2009). Čtyři výše zmiňovaní cizinci tuto zkoušku skládat nemuseli, protože povolení k trvalému pobytu získali před uzákoněním této podmínky.

Dvě z oslovených žen získaly také české občanství. Nabývání českého státního občanství je upraveno zákonem č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Mária (51 let, Slovensko) má české státní občanství již od roku 1993, kdy došlo k rozdělení ČSFR: „*Po rozpadu Československa jsem musela volit mezi českým a slovenským občanstvím, byla to nesmyslná situace, ale měla jsem tu manžela a děti a trvale jsem tu žila, proto jsem zvolila to české*“. Táňa (37 let, Ukrajina) získala státní občanství ČR v roce 2008: „*Na Ukrajině nemám žádné příbuzné, tady mám českého manžela, mám české dítě, tak i já jsem chtěla být jen Češka, občanství mi udělili skoro pře dvěma lety, žádný problém s jeho získáním jsem neměla*“.

---

²⁸ Doba, po jejímž uplynutí může cizinec zažádat o povolení k trvalému pobytu je upravena zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 68 tohoto zákona se jedná o dobu 5 let. Tato problematika je blíže upravena v podkapitole 2. 2 této bakalářské práce.

²⁹ Zkratka označující Společný evropský referenční rámec pro jazyky.

³⁰ Dle § 70 odst. 2 písm. h) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, ve znění pozdějších předpisů, jsou cizinci povinni ke své žádosti předložit doklad prokazující požadovanou znalost českého jazyka vydaný školou, která je uvedena v seznamu škol oprávněných provádět zkoušky znalosti českého jazyka.

Další okruh pokládaných otázek byl zaměřen na ubytování a pracovní podmínky cizinců v ČR. Všech šest oslovených osob pocházejících z Ukrajiny po svém příchodu na naše území žilo na různých ubytovnách v Hradci Králové. Tři z těchto cizinců v nich bydlí dodnes, ovšem dva vážně uvažují o změně, protože mají děti a životní podmínky na těchto ubytovnách, např. společné sociální zařízení, jedna místnost pro celou rodinu, společná kuchyň, nejsou podle nich vhodné k jejich výchově. Z výpovědí jejich krajanů, kteří už ubytovnu opustili, a bydlí v podnájmu, ovšem vyplývá, že toto přestěhování s sebou nese na jedné straně výrazné zlepšení životních podmínek, ale na druhé straně také značné zvýšení životních nákladů. Katja (52 let, Ukrajina): „*Ubytovnu mi zajistil zaměstnavatel, na Ukrajině my měli vlastní rodinný domek, byl to velký rozdíl, žádné soukromí, nic vlastního, hodně cizích lidí, po nějaké době jsem šla do realitní kanceláře a tam mi pomohli najít si podnájem, mám garsonku, ale platím za ní víc než polovinu svého měsíčního platu*“. O vysokých nákladech na bydlení v ČR se v průběhu rozhovoru zmínili téměř všichni dotázaní, ale zároveň chápou, že tyto výdaje jsou stejně vysoké i pro české občany.

Na jiný problém při hledání ubytování narazila paní Olga (36 let, Ukrajina): „*Hodně teď hledáme nové bydlení, něco máme našetřeno a můj bratr, který podniká na Ukrajině, mi slíbil zbytek půjčit, chceme koupit vlastní domek, našli jsme jeden vhodný, ale majitel nám naznačil, že dá raději přednost českým zájemcům než nám, prý ho musíme chápat, je to kvůli sousedům, tak hledáme dál*“. Většina oslovených cizinců se shoduje na tom, že se někdy setkali s určitou formou diskriminace ze strany majoritní české společnosti, většinou se jednalo o urážlivé poznámky. Situace je podle nich horší od roku 2008, kdy se začaly projevovat důsledky finanční krize a zvyšovat nezaměstnanost. V této souvislosti se mnoho z nich setkalo s názorem, že „kradou“ českým občanům práci. Katja (52 let, Ukrajina) vystudovala Polytechnický institut v Kyjevě, tzn., že má ukončené vysokoškolské vzdělání, po příchodu do ČR v roce 1998 pracovala jako švadlena, nyní je zaměstnaná už 8 let v podniku, který se zabývá výrobou elektroniky, ze všech svých kolegyň má nejvyšší kvalifikaci a danou práci vykonává nejdéle: „*Před rokem se u nás začalo propouštět, jsem v práci jediná Ukrajinka, vyhodili pět žen a posuzovali to podle doby, co tam pracujeme, a výkonu, ten mám moc dobrý a jsem tam dlouho, ale vyhozené ženy nadávaly šéfovi, že Čechům práci bere a Ukrajince si tam nechává, bylo to moc nepříjemné*“.

Sedm z oslovených uvedlo, že vykonávají dělnickou profesi, šest působí ve službách a jedna žena v administrativě jako sekretářka. Deset respondentů má uzavřenou pracovní smlouvu se svým zaměstnavatelem a čtyři mají živnostenský list. Všichni se shodují na

tom, že v České republice jsou pro ně dobré pracovní podmínky a pokud se snaží, mohou si vydělat dostatek peněz pro sebe i svou rodinu. Vztahy se svými kolegy a nadřízeným hodnotila většina jako spíše dobré.

Z šesti oslovených Ukrajinců jsou dva muži zaměstnáni jako pomocní dělníci u stavební firmy a jeden pracuje jako údržbář administrativní budovy na základě svého živnostenského oprávnění. Dvě ženy pracují v továrně, ovšem jedna z nich je v současné době na mateřské dovolené. Další respondentka (Olga, 37 let, Ukrajina) je správkyň budovy, ve které bydlí nejen její krajané, ale i migranti z dalších zemí východní Evropy. Náplní její činnosti je zejména úklid, drobné opravy, kontrola vybavení a udržování pořádku v okolním prostoru této ubytovny, ve které rovněž se svou rodinou několik let bydlí: *„Život na ubytovně není jednoduchý, střídá se tu mnoho lidí a je tu pro všechny málo místa, vše ale musí být v pořádku, čisté a upravené, protože cizinci žijí jen v jedné části budovy, v druhé části jsou kanceláře různých firem“*. V těchto prostorách je ubytován také Peter (31 let, Slovensko), který pracuje jako stavební dělník: *„Není to tu moc pohodlné, ale je to tu levné a čisté, s Ukrajinci problémy nemám, ti, co jsou tady, jsou opravdu moc pracovití a slušní, bydlí tu i někteří moji kolegové z práce, co jsem slyšel, je to tady jedna z nejlepších ubytoven“*. Všichni dotazovaní z řad Ukrajinců se dále shodují na tom, že jim nedělá problém pracovat 12 hodin denně, dříve tak dokonce běžně pracovali, jejich hlavním cílem je si svou práci udržet.

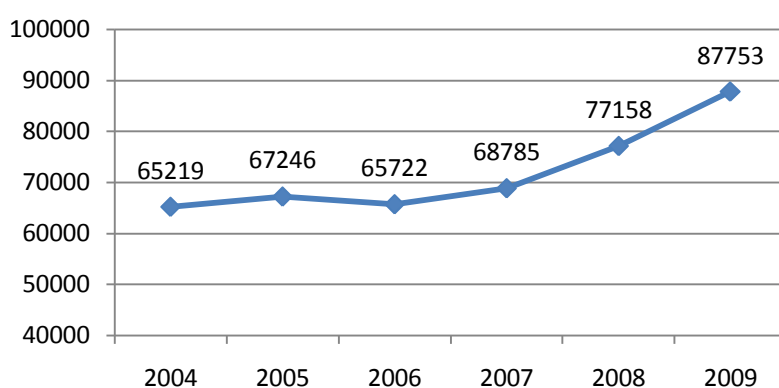
Čtyři dotazované osoby z Vietnamu v současné době pracují ve službách. Mladí Vietnamci jsou ve dvou případech prodavači a v jednom případě se jedná o servírku. Všichni tři mají zaměstnavatele, který pochází stejně jako oni z Vietnamu, a na našem území několik let podniká. Thien (47 let, Vietnam) má čtyři roky vlastní živnostenský list na obchodní činnost a věnuje se i se svým manželem prodeji zboží. V Hradci Králové žije pět let, ale do České republiky poprvé přijela již před 13 lety, kdy se ve Vietnamu zúčastnila náboru pracovních sil do ČR. Tímto způsobem získala práci dělnice v továrně na balení hygienických potřeb, která měla své sídlo v severních Čechách: *„U nás nebyla práce a u vás prý hodně práce a málo lidí, konaly se velké pracovní náborové, všechny doklady nám zařídili a poslali nás do Mostu, tady někde v Čechách, tam jsme pracovali u pásu, než továrnu zavřeli, o místo jsem přišla, vrátila jsem se domů, ale pak jsem se chtěla vrátit zpět, tady je to lepší, mám tu za práci víc peněz“*.

V sektoru služeb pracuje také Anna (31 let, Bělorusko), která prodává v obchodě s pochutinami, i v jejím případě nepochází její zaměstnavatel, vlastník obchodu, z České republiky, ale z Ruska. Poslední oslovená respondentka Yu (27 let, Indonésie) má živnostenský list na provádění masérských služeb. Jako masérka pracovala už v rodné Indonésii, po svém příchodu do ČR navštěvovala i zde několik kurzů zaměřených na provádění masáží. Yu také jako jediná ze všech 14 oslovených nemá obavy z finanční krize, jak sama říká, je to z toho důvodu, že se specializuje na protistresové masáže, ty jsou sice drahé, ale velice žádané.

Ostatní respondenti přiznávají, že mají určité obavy ze ztráty svého zaměstnání v důsledku finanční krize. Ve špatné finanční situaci se ocitla také společnost, ve které pracoval Víťa (40 let, Ukrajina): „*Majitel nám řekl, že je na tom špatně a dál nás nemůže zaměstnávat, pak nám poradili, že si máme zařídit živnost, tak tu můžeme zůstat a pracovat.*“ Víťa a jeho kolegové nebyli zdaleka jediní, kdo se rozhodli řešit ztrátu svého zaměstnání tímto způsobem.

Daniel, M. (2010) ve svém článku s názvem „Podnikání jako strategie pro udržení legálního statusu pracovních migrantů“ hovoří také o této problematice, zaměřuje se především na okres Pardubice, kde počet zahraničních podnikatelů vzrostl za poslední dva roky, tzn. od roku 2007 do roku 2009, ze 417 na 785 osob. Značný nárůst počtu těchto živnostníků ze zahraničí je patrný během posledních let i v rámci celé ČR, viz graf č. 7.

Graf č. 7: Vývoj počtu zahraničních podnikatelů na území ČR v letech 2004 - 2009

Zdroj: zpracováno dle oficiálních webových stránek ČSÚ

Víťa (37 let, Ukrajina) dále uvedl, že největší problém pro něj a jeho krajany je administrativa, která je s podnikáním spojena: „*Všechny ty doklady jsou v češtině, teď to daňové přiznání, pomáhá nám s tím jedna naše známá, taky z Ukrajiny, ale musíme za její*

práci platit, česky docela umím, ale tomu papírování nerozumím“. Nedostatečná znalost češtiny však nemusí být jedinou překážkou, která komplikuje úspěšné provozování živnosti. Jak dále naznačuje Daniel, M. (2010), cizinci tímto způsobem sice získají povolení k pobytu za účelem podnikání, ale to jim nezaručuje, že seženou práci, které je v současné době i pro živnostníky málo.

Další série otázek se týkala integrace cizinců a jejich znalostí českého jazyka. V rámci prováděných rozhovorů bylo patrné, že rozdíly v jazykových dovednostech jsou mezi jednotlivci opravdu veliké. Nejsnazší byla komunikace s osobami pocházejícími ze Slovenska, což je díky značné podobnosti češtiny a slovenštiny pochopitelné. Oba tyto lidé využívají svůj rodný jazyk ve svém osobním i pracovním životě, což je překvapivé zvláště u paní Márie (51 let, Slovensko), která tu žije téměř 25 let: *„Mnoho Slováku přijde do Čech a hned se snaží mluvit česky, není těžké se tady naučit češtinu, ale nezapomenout mluvit správně slovensky*“. Český jazyk je naopak největším problémem pro mladé Asiaty z Vietnamu a Indonésie, kteří tu žijí poměrně krátkou dobu, proto k dorozumění s nimi musela být částečně použita angličtina. Tyto čtyři osoby rovněž uvedly, že navštěvují různé kurzy, které se věnují výuce českého jazyka, a snaží se v češtině neustále zlepšovat. Dao (25 let, Vietnam) *„Český jazyk je hodně složitý, ano, chodím na kurz, ale umím mluvit málo a neumím moc psát*“.

Poměrně dobré znalosti českého jazyka, mluveného i písemného projevu, mají respondenti pocházející z Ukrajiny. Většina z nich se česky naučila sama během doby, po kterou tu pobývají, nebo s pomocí svých přátel. Právě v souvislosti se slovem přátelé byla cizincům položena otázka, zda vnímají rozdíl mezi českými slovy přátelé a kamarádi. Čtyři dotazovaní mezi nimi nespatřují žádnou odlišnost a zbylých deset se vyjádřilo v tom smyslu, že přátelé jsou bližší, např. Sergej (41 let, Ukrajina): *„Kamarádi jsou lidé, které dobře znám a přátelé ti, na které spoléhám*“. Paní Anna (31 let, Bělorusko) navštěvovala také kurz českého jazyka, sama ale přiznává, že se tam česky moc nenaučila: *„Ano, navštěvovala, ale nešlo mi to, s českým jazykem mi teď pomáhají děti, hlavně nejstarší dcera, je jí 10, mladší dvě už rusky moc neumí, já chci, aby mluvily hlavně dobře česky*“.

V odpovědích na následující dvě otázky, měli cizinci hodnotit, jaké vztahy mají se svými krajany a jaké s majoritní českou společností. Z reakcí bylo patrné, že nejuzavřenější komunitu se svými krajany vytváří oslovení Vietnamci. Thien (47 let, Vietnam): *„Pravidelně se scházíme s ostatními Vietnamci, kteří žijí tady ve městě, pořádáme různé*

oslav, vítáme nové příchozí do téhle země, všichni se dobře známe a máme se rádi“. Dále se všichni čtyři shodli, že s českými občany žádné problémy nemají, ale nejsou s nimi tolik v kontaktu, aby to mohli lépe posoudit. Tuyen (25 let, Vietnam): *„Já moc Čechů neznám, většinou se mi zdají milí, znám je jen z obchodu“.*

U Ukrajinců je situace jiná, zejména paní Katja (52 let, Ukrajina) naznačila, že vztahy mezi nimi, ovlivňuje skutečnost, z jaké části Ukrajiny pocházejí: *„Já jsem z východní Ukrajiny, většina mých krajanů tady jsou ze západu, mezi námi byli vždy problémy i na Ukrajině, my byli „ti od Moskvy“, oni mluví ukrajinsky, my jen rusky, život na Ukrajině je i kvůli tomu jen napětí a stres“.* O politické situaci ve své vlasti hovořila v odpovědi na tuto otázku i paní Olga (36 let, Ukrajina): *„Vztahy s českými občany mám dobré, stýkám se s mnoha Čechy, moje dcera tady chodí do školy a má tu kamarády, znám jejich rodiče, i s krajany se stýkám a mám s nimi dobré vztahy, vztahy mezi lidmi jsou tady lepší než na Ukrajině, je tu větší klid, u nás jsou politické problémy, protože někteří jsou stále víc Rusové než Ukrajinci“.* Celkově lze ale říci, že všichni oslovení cizinci hodnotí vztahy se svými krajany i s českými občany spíše kladně.

Vzhledem k tomu, že většina z dotazovaných pobývá v České republice již delší dobu, byly jim položeny otázky, zda využívají pravidelně zdravotní péči poskytovanou v ČR a jak jsou s ní spokojeni. Zdravotní péče v České republice je zpravidla poskytována na základě zdravotního pojištění. Existují dva typy tohoto pojištění, a to povinné veřejné zdravotní pojištění, které vzniká při splnění určitých podmínek přímo ze zákona³¹, a cestovní zdravotní pojištění vznikající uzavřením pojistné smlouvy. Účast v systému veřejného zdravotního pojištění není povinná pouze pro občany ČR, ale také pro všechny osoby, které mají trvalý pobyt na našem území a dále pro osoby, které povolení k trvalému pobytu nemají, ale jsou zaměstnání u zaměstnavatele, který má své sídlo nebo trvalý pobyt v České republice. Zdravotní pojištění jsou povinni platit také všichni zahraniční živnostníci, kteří působí na našem území. Cizinci, kteří jsou účastníky v systému veřejného zdravotního pojištění, mají stejná práva a povinnosti jako ostatní pojištěnci, kteří jsou občany ČR. Jedná se např. o právo na výběr zdravotní pojišťovny, lékaře a zdravotnického zařízení, právo na zdravotní péči a výdej léčivých přípravků hrazených z tohoto pojištění. Na druhé straně mají i stejné povinnosti, a to hradit příslušné pojišťovně pojistné, prokazovat se průkazem

---

³¹ Povinné veřejné zdravotní pojištění je upraveno zákonem č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

pojištěnce, oznámit pojišťovně do 8 dnů všechny skutečnosti, které souvisejí s platbou pojistného³², a do 30 dnů změnu osobních údajů a údajů o pobytu, dále také musí zdravotnickému zařízení platit regulační poplatky. Cizinci, kteří pobývají na našem území, ale nesplňují podmínky, pro zařazení do systému veřejného zdravotního pojištění, mohou uzavřít tzv. cestovní zdravotní pojištění u některé z řádně registrovaných pojišťoven v ČR (Informační publikace pro cizince, MV ČR; 2009).

Z rozhovorů s respondenty vyplynulo, že většina z nich má účast v systému veřejného zdravotního pojištění a že svá práva a povinnosti v oblasti poskytování zdravotní péče velmi dobře znají. Dvanáct z oslovených cizinců, kteří pocházejí z některé z tzv. třetích zemí, uvedlo, že jsou s českou zdravotní péčí velmi spokojeni a že je na mnohem vyšší úrovni než v zemi, ze které pocházejí. Paní Katja (52 let, Ukrajina) měla už od dětství problémy se srdcem, kvůli kterým musela brát pravidelně léky: *„Když jsem přijela do Hradce, našla jsem si tu lékaře, protože jsem potřebovala ty léky a tady mi paní doktorka řekla, že se moje problémy dají jednoduše odstranit operací, já jí řekla, že na to nemám peníze a bála jsem se, že mě pošle do Prahy. Ona mi řekla, že tuto operaci dělají běžně i v Hradci a že ji hradí pojišťovna. Na Ukrajině mi ani neřekli, že taková operace existuje“*. Paní Olga (36 let, Ukrajina) porovnávala české a ukrajinské zdravotnictví na základě svých zkušeností s porody v obou těchto zemích: *„Syna jsem porodila na Ukrajině, tenkrát mi ty podmínky u nás doma přišly docela dobré, pak se mi tady narodila dcera a ty podmínky jsou tady mnohem lepší, je tu lepší chování lékařů, sestřiček, jsou tu lepší přístroje, pokoje, sociální zařízení v nemocnici .... Když si tam nějaké maminky na něco stěžovaly, nechápala jsem je. A pak jsem ještě tři roky dostávala mateřskou, to u nás není.“* Mile překvapená byla po svém příjezdu do ČR také Thu (23 let, Vietnam): *„Dlouho špatně vidím, ve Vietnamu jsem si musela půjčovat brýle od dědečka, tam je jich málo a jsou drahé, tady jsem dostala od doktora hezké nové a jsou jenom moje“*. Dále se osoby pocházející z východní Evropy shodly v tom, že většina lékařů zejména starších s nimi mluví velmi dobře i v ruském jazyce. To tito cizinci oceňovali hlavně v době, kdy přišli do ČR a jejich znalosti češtiny byly minimální.

---

³² Mezi tyto skutečnosti patří především zahájení a ukončení zaměstnání nebo podnikatelské činnosti, změna zdravotní pojišťovny, získání trvalého pobytu, narození dítěte, okolnosti rozhodné pro vznik a zánik povinnosti státu platit za pojištěnce pojistné.

Na otázku, zda mají ve své vlasti nějaké příbuzné a přátelé, se kterými jsou v kontaktu, odpověděli pouze tři z dotazovaných, že nikoliv. Zbýlých jedenáct osob uvedlo, že v zemi, ze které pocházejí, mají někoho blízkého, především rodiče, prarodiče, sourozence, a ve čtyřech případech také děti. Tito cizinci se snaží jezdit do své země původu co nejčastěji, i když přiznávají, že je to pro ně časově i finančně náročné. Z odpovědí vyplynulo, že nejhůře nesou odloučení od svých dětí paní Olga (36 let, Ukrajina) a paní Thien (47 let, Vietnam). Obě jsou matkami 15letých synů, a jak bylo naznačeno výše, obě usilují o to, aby jejich potomci mohli žít s nimi v České republice. Se svými příbuznými a přáteli žijícími v zemi, ze které oslovení respondenti pocházejí, většina dotázaných komunikuje pomocí internetu, zejména prostřednictvím e-mailu.

Další dotaz souvisel s tím, jak dlouho hodlají oslovení cizinci zůstat v České republice. Tři z respondentů, jednalo se o stejné osoby, které uvedly, že ve své vlasti nemají rodinu ani přátelé, jednoznačně odpověděli, že chtějí v ČR zůstat natrvalo. Pan Peter (31 let, Slovensko) naopak jako jediný uvedl, že nechce na našem území zůstat déle, než to bude nutné: *„Chci si najít práci blíž k domovu, kvůli manželce a dětem, ale tady ta moje práce je opravdu dobře placená, je to těžké a v téhle době jsem rád, že vůbec práci mám.“* Zbýlých deset osob odpovídalo rozpačitě. Většina z nich se ale shodla na tom, že mají v úmyslu zůstat v České republice delší dobu. Ovšem pod pojmem „delší doba“ si například Tuyen (25 let, Vietnam) představuje tři až pět let a naopak Saša (28 let, Ukrajina) dvacet až třicet let: *„Natrvalo nevím, ale delší dobu určitě, možná tak 20 – 30 let a až budu starý, chtěl bych se vrátit tam, kde jsem vyrostl, teď tu zůstanu, abychom tu s ženou mohli vychovat děti, oni jsou malé a na Ukrajině nikdy nebyly“.*

V odpovědi na předposlední otázku, měly oslovené osoby uvést, kde shánějí potřebné informace, které souvisejí s jejich pobytem, pracovní činností apod. Především mladí Asiaté uváděli jako hlavní zdroj svých informací internet, popř. své příbuzné a známé, kteří tu již několik let žijí. Na žádnou konkrétní webovou stránku si ale nevzpomněli. Cizinci pocházející z východní Evropy bez rozdílu věku zase využívají zejména služeb specializovaných institucí, jakými jsou například cizinecká policie a Poradna pro cizince a uprchlíky, která je provozována Diecézní katolickou charitou Hradec Králové (viz podkapitola 5. 4). Činnost těchto organizací hodnotily oslovené osoby velmi pozitivně. Katja (52 let, Ukrajina): *„Když něco potřebuju, obracím se na cizineckou policii nebo na poradnu, která je tady v Hradci, tam mi dají potřebné materiály nebo mi to i vysvětlí, jsou tam velice ochotní“.*

Na závěr měli všichni respondenti možnost vyjádřit se k nějaké problematice, která v dosavadním průběhu rozhovoru nezazněla. Tuto možnost využilo pět ze čtrnácti dotázaných. Například Thien (47 let, Vietnam) se svěřila s tím, že i po třinácti letech strávených v České republice si nemůže zvyknout na zimu, která tu je: „*Zima, vadí mi jen zima, ta u nás není a teď tolik sněhu*“. Její mladší krajanka Tuyen (25 let, Vietnam) uvedla: „*S přítelem chceme rodinu, chci, aby se moje děti narodily a žily tady, je tu více možností chodit do různých škol a vzdělávat se*“. Katja (52 let, Ukrajina) zase hodnotila ekologickou situaci: „*Na Ukrajině jsem žila v průmyslové zóně, nevím jak jinde v ČR, ale v Hradci je daleko čistší vzduch a prostředí než bylo u nás*“. Sergej (41 let, Ukrajina) hovořil o tom, jak vidí české občany, respektive své kolegy z práce: „*Češi jsou hodně milí a klidní lidé oproti Ukrajincům, ale taky někdy líní hlavně v práci*“. Olga (36 let, Ukrajina) hodnotila svůj život v ČR: „*Ze začátku to bylo těžké, někteří lidé nám dávali najevo, že jsme jako Ukrajinci podřadní, to si nemyslím, žijeme tu stejně jako oni a plníme všechny povinnosti vůči českému státu*“.

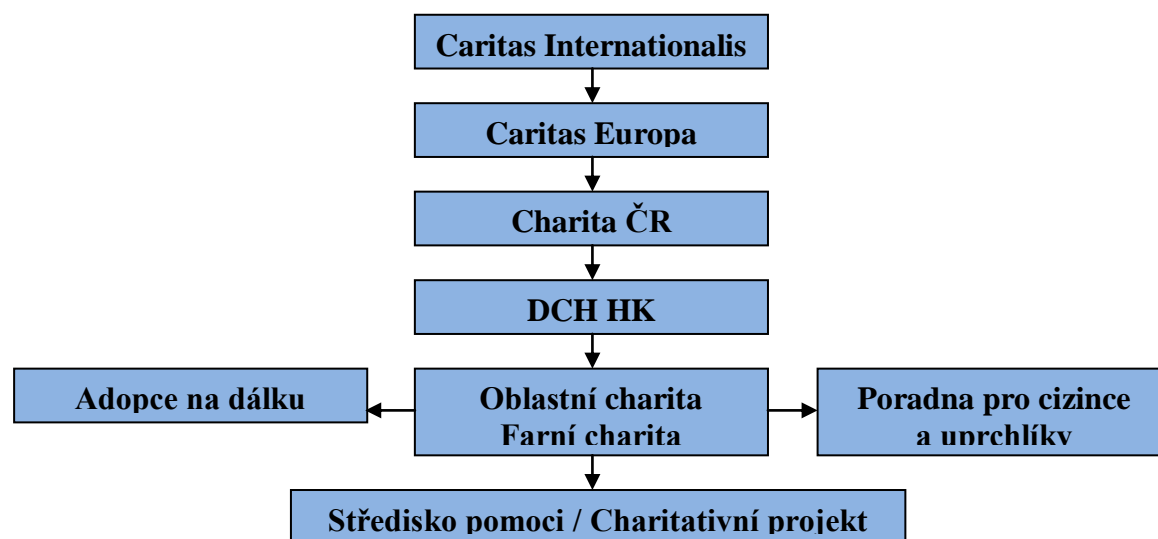
Celkově lze říci, že oslovení cizinci jsou se svým životem v České republice, přesněji v Hradci Králové, spokojeni. Mezi jejich největší problémy patří vysoké výdaje na bydlení a obava ze ztráty zaměstnání v důsledku hospodářské krize. Tyto problémy se ve své podstatě příliš neliší od problémů, které v současné době řeší i většina majoritní české společnosti. Rozdíl ale spočívá v tom, že u většiny cizinců je jejich zaměstnání, popř. provozování živnosti důležitou podmínkou pro získání povolení k pobytu na našem území. Ztráta zaměstnání pro ně tedy může znamenat i ztrátu možnosti pobývat legálně v ČR. Všechny tyto cizince spojuje skutečnost, že přišli do cizí země, kde jsou odlišné podmínky, než na které byli zvyklí, platí zde jiná legislativa atd. Většina z nich také vůbec neznala český jazyk. Právě úroveň znalosti českého jazyka je velice důležitá pro integraci cizinců a pro usnadnění jejich života na našem území. Z tohoto důvodu jsou důležité aktivity státu a dalších státních a nestátních neziskových organizací, které cizincům nabízejí nejen možnost výuky českého jazyka, ale také jim poskytují potřebnou pomoc a dávají jim nezbytné informace související s jejich životem v České republice. Dvěma těmito nestátním neziskovým organizacím je věnována následující podkapitola.

5.4 Specializované instituce pomáhající cizincům na území východočeského regionu

Obsahem této podkapitoly je stručná charakteristika činnosti dvou specializovaných organizací, které pomáhají cizincům a mají své sídlo ve dvou krajských městech v oblasti východních Čech, a to v Hradci Králové a v Pardubicích.

V Hradci Králové funguje **Poradna pro cizince a uprchlíky**, která je součástí **Diecézní katolické charity Hradec Králové**, dále jen DCH HK. Tato poradna poskytuje pomoc cizincům a uprchlíkům již od roku 1992 v rámci sítě poraden Charita Česká republika. DCH HK je nestátní nezisková organizace, jejímž zřizovatelem je Biskupství královéhradecké. Poradenské služby, mezi které patří například sociální a právní poradenství, poskytování informací o právních předpisech ČR a EU, asistence při jednáních na úřadech nebo v průběhu azylového řízení, jsou poskytovány bezplatně v sídle poradny nebo podle potřeb klienta kdekoliv v terénu. Mezi činnosti této organizace dále patří pořádání kurzů češtiny pro cizince. DCH HK působí také přímo v Pobytovém středisku Ministerstva vnitra ČR pro žadatele o azyl v Kostelci nad Orlicí, kde těmto žadatelům poskytuje nejen sociálně-právní poradenství, ale také pro ně pořádá různé volnočasové a zájmové aktivity. DCH HK je členem organizace Charita ČR, která je se svou sítí poboček největším nestátním poskytovatelem sociálně-zdravotních služeb na našem území a také je členem mezinárodní sítě charitativních organizací světa, a to Caritas Internationalis (oficiální webové stránky Diecézní katolické charity Hradec Králové; 2010).

Obrázek č. 1: Struktura organizace DCH HK

Zdroj: oficiální webové stránky DCH HK

V rámci prováděného výzkumu byl jako představitel této organizace osloven pan Ing. Jan Kočí, který je zástupcem ředitele a zároveň vedoucím Poradny pro cizince a uprchlíky. Bylo mu položeno následujících dvanáct otázek:

1) Ve Vaší výroční zprávě z roku 2008 hovoříte o projektu „Asistenční systém zaměstnávání Ukrajinců v ČR“. Mohl byste tento projekt stručně charakterizovat a uvést, co bylo jeho hlavním cílem a náplní?

„Cílem bylo legální zprostředkování zaměstnání občanů Ukrajiny v ČR – jako pilotní projekt ukázat, že lze zprostředkovávat zaměstnání Ukrajinců legálně, bez tzv. „klientského systému“. Ve spolupráci s partnerskými organizacemi jsme zprostředkovali kontakt mezi zájemci o zaměstnání z řad ukrajinských občanů se zaměstnavateli v ČR. Pomáhali jsme s vyřizováním potřebných dokladů, asistovali jsme při žádosti o povolení k zaměstnání a připravovali podklady pro žádost o vízum nad 90 dnů za účelem zaměstnání.“

2) Je tento projekt realizován i v současné době (rok 2010)?

„Dosud jsou funkční, i když neaktuální a neplatné webové stránky k tomuto projektu – ale upozorňuji, že projekt byl již téměř před 2 lety ukončen a žádný obdobný nefunguje.“

3) Existují nějaké číselné údaje o tom, kolik ukrajinských občanů využilo poradenské služby v rámci tohoto projektu?

„Diecézní charita Hradec Králové zprostředkovala zaměstnání přibližně 20 osobám z Ukrajiny. Projekt byl ale celostátní – podpořen MV ČR a MPSV ČR, realizátory byly Diecézní charity HK, Brno, Litoměřice, Praha. Celkový počet zprostředkovaných pracovníků byl asi kolem 150 – 200 osob – ale nevím to přesně.“

4) V současné době vlivem finanční krize výrazně vzrostla nezaměstnanost, jaký dopad z Vašeho pohledu má tato skutečnost na zaměstnávání Ukrajinců a občanů třetích zemí všeobecně na území Hradce Králové?

„Nová povolení k zaměstnání cizincům Úřad práce HK téměř nevydává a v současné době se zpřísnilo také prodlužování stávajících povolení k zaměstnání. Očekává se celorepublikově nárůst cizinců, kteří ztratí zaměstnání, lze tedy očekávat nárůst cizinců nelegálně pobývajících na území ČR, případně nárůst žádostí o azyl. Již nyní se odhaduje, že došlo k přesunu cizinců v rámci území ČR – kolem poloviny cizinců pobývajících v ČR žije v Praze. Dosud se řešila ztráta zaměstnání např. přesunem do podnikání (živnostenské listy, členové družstev, společníci obchodních společností), a v této souvislosti cizinci

měnili účel pobytu ze zaměstnání na podnikání. Při prodlužování dlouhodobého pobytu za účelem podnikání nebo účasti v právnické osobě se očekávají také problémy – nově budou muset tito cizinci – podnikatelé prokazovat bezdlužnost na ČSSZ a finančních úřadech – budou toto muset předkládat k žádosti o prodloužení dlouhodobého pobytu. Odhaduje se, že sociální pojištění a daně platí asi jedna třetina těchto cizinců.“

5) Pořádáte také integrační vzdělávací kurzy zaměřené na výuku českého jazyka. Máte nějaké číselné údaje o tom, kolik cizinců tyto kurzy v roce 2009 navštívilo a jaké bylo jejich složení podle země, ze které pocházejí?

„Ano, pořádáme integrační kurzy českého jazyka pro cizince – v roce 2009 navštěvovalo kurzy průměrně 15 osob – převážně ze zemí bývalého SSSR (Rusko, Ukrajina), dále Sýrie, Mongolsko, Bělorusko, Indonésie, USA, Bulharsko, Japonsko. V roce 2009 jsme realizovali také kurzy ČJ pro žadatele o udělení mezinárodní ochrany v Pobytovém středisku Kostelec nad Orlicí. V průběhu roku se jich zúčastnilo 47 osob z řad žadatelů: Irák, Somálsko, Izrael, Rusko, Afganistan, Kyrgyzstán, Turecko, Bělorusko, Ázerbájdžán, Kongo, Makedonie, Rusko, Ukrajina, Kazachstán, Súdán, Sýrie, Nigérie, Arménie, Kamerun, Mongolsko.“

6) Jsou tyto kurzy bezplatné?

„Ano, jsou bezplatné.“

7) Z jakých zdrojů financujete Vaši činnost?

„MV ČR, Evropský uprchlický fond, Evropský fond pro integraci příslušníků třetích zemí, dotace od MPSV ČR, Tříkrálová sbírka, Královéhradecký kraj.“

8) Vaše organizace poskytuje sociální poradenství, dalo by se určit, s jakými problémy se na Vás cizinci v současné době nejvíce obracejí?

„Jedná se o problematiku povolení pobytu a prodlužování povolení k pobytu, ztráta zaměstnání a s tím související problémy s povolením k pobytu, asistence v průběhu azylového řízení, asistence při sepsání podání v průběhu azylového řízení, pomoc při jednání na úřadech, problematika zdravotního pojištění cizinců, problematika bydlení.“

9) Poskytování poradenských služeb je vždy zdarma, nebo existují nějaké výjimky?

„Služby jsou poskytovány na principech občanského poradenství – nezávisle, nestranně, bezplatně, diskrétně. Poradenství pro cizince, azylanty a osoby s doplňkovou ochranou je

sociální službou registrovanou jako odborné sociální poradenství, poradenství pro žadatele o azyl nepatří do sociálních služeb – žadatelé o azyl (mezinárodní ochranu) nejsou cílovou skupinou sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.“

10) Jakou státní příslušnost mají cizinci, kteří nejčastěji využívají vaše poradenské služby?

„V roce 2009 činil celkový počet těchto cizinců 198 osob (mimo žadatelů o mezinárodní ochranu – dříve azyl).“

Tabulka č. 10: Klienti Poradny pro cizince a uprchlíky DCH HK

Státní příslušnost	Počet
Ukrajina	76
Mongolsko	33
Slovensko	13
Bělorusko	10
Turecko	9
Kazachstán	9
Rusko	9
Irák	6
ostatní ³³	33
Celkem	198

Zdroj: zpracováno dle interních údajů Poradny pro cizince a uprchlíky DCH HK

**11) Jak řešíte případnou jazykovou bariéru při poskytování těchto služeb?
Spolupracujete s rodilými mluvčími?**

„Jazyková vybavenost pracovníků naší poradny – ruština, angličtina, němčina, dále využíváme služeb tlumočnicků a překladatelů, někdy tlumočí děti cizinců, které navštěvují české školy nebo známí a přátelé, v nouzových případech využíváme i tlumočení po telefonu.“

³³ Další klienti pocházeli například z Arménie, Bolívie, Číny, Francie, Indie, Iráku, Kosova, Kazachstánu, Konga, Maroka, Moldávie, Nigérie, USA a Uzbekistánu, většinou se ale jednalo o jednu nebo dvě osoby z těchto zemí.

12) Dal by se určit přibližný počet cizinců, kteří ročně využijí Vaše poradenské služby?

„Poradna pro cizince a uprchlíky DCH HK – registrovaná sociální služba: Od 1. ledna 2009 do 31. prosince 2009 poskytla pomoc celkem 198 cizincům z 28 zemí, 3 osoby neuvedly státní příslušnost nebo byly bez státní příslušnosti. Uskutečnilo se 290 kontaktů a 233 intervencí. Právní a sociální poradenství v Pobytovém středisku Kostelec nad Orlicí – žadatelé o udělení mezinárodní ochrany: Celkem 245 klientů z 39 zemí, 3 osoby bez státní příslušnosti. Uskutečnilo se 707 sociálních konzultací a 633 právních konzultací s asistencí při 46 podáních (zde nerozlišujeme kontakty a intervence, nejde o registrovanou sociální službu).“

Další oslovenou byla představitelka ze sdružení s názvem **Most pro lidská práva**, Mgr. Zita Kudrnová. Toto sdružení bylo založeno 6. ledna 1998 a své sídlo má v Pardubicích. Od roku 2003 se Most pro lidská práva zabývá především cizineckou problematikou a velký důraz klade zejména na integraci cizinců do české společnosti. Od roku 2007 je toto sdružení také registrovaným poskytovatelem sociálních služeb³⁴. Mezi hlavní činnosti Mostu pro lidská práva patří poradenství a kurzy pro cizince, dále také realizuje různé činnosti podporující multikulturní prostředí, jejichž cílem je zlepšení života cizinců v místních komunitách a jejich přijetí většinovou českou společností. Jedná se například o projekt „Dobrý den, sousede“, jehož podstatou je seznámení cizinců s jejich českými sousedy a naopak. Různé akce probíhají zejména na školách, kam chodí děti cizinců. Účastníkům těchto akcí jsou pak promítány prezentace, jejichž obsahem je historie, kultura, náboženství a sociokulturní rozdíly státu, ze kterého daný žák pochází. Cílem všech činností v rámci tohoto projektu je odstranit nedůvěru mezi etniky a upevnit tak vztahy v místních komunitách (oficiální webové stránky sdružení Most pro lidská práva; 2010).

Mgr. Zita Kudrnová, která je předsedkyní sdružení Most pro lidská práva odpovídala na následujících dvanáct otázek souvisejících s aktivitami této organizace v oblasti pomoci cizincům:

---

³⁴ Sociální službou se podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdější předpisů, rozumí podle § 3 tohoto zákona činnost, popř. soubor činností, kterými je zajištěna pomoc a podpora osobám za účelem jejich sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení. Mezi sociální služby patří kromě sociálního poradenství také služby sociální péče a služby sociální prevence.

1) Z údajů Ministerstva práce a sociálních věcí ČR vyplývá, že Vaše sdružení obdrželo v roce 2009 dotaci na projekt s názvem „Integrační kurzy pro cizince“. Mohla byste tento projekt stručně charakterizovat a uvést, co je hlavním cílem a náplní těchto integračních kurzů?

„Projekt vychází z klíčových předpokladů pro úspěšnou integraci cizince v podmínkách České republiky, které jsou stanoveny: znalost českého jazyka, ekonomická soběstačnost cizince, orientace cizince ve společnosti a vztahy cizince s členy majoritní společnosti (viz hlavní priority Koncepce integrace cizinců³⁵). Výstupy projektu jsou:

- integrační kurzy (jazykový kurz češtiny)
  - z toho nízkoprahový kurz češtiny pro cizince,
  - z toho přípravný kurz na zkoušku k trvalému pobytu
  - nabídka hlídání dětí při návštěvě nízkoprahových kurzů
- počítačový kurz (v roce 2009 nebyl, letos 2010 už běží)
- kurz orientace na pracovním trhu v České republice (v roce 2009 běžely dva kurzy, ale v jiném projektu, jiný zdroj financování)

Obecně je cílem těchto realizovaných projektů pomoci k aktivnímu zapojení cizinců do života většinové společnosti, preventivně působit proti vzniku uzavřených komunit cizinců, k osvojení si nového sociokulturního prostředí, podpoře soběstačnosti cizinců, získání nových kontaktů, odstranění izolace. Integrační kurzy pro cizince navazují na obdobné programy, realizované v mnoha zemích EU.“

2) Kolik integračních kurzů bylo v roce 2009 zrealizováno?

„V Pardubicích a v Přelouči se v roce 2009 uskutečnilo v režii Mostu pro lidská práva celkem 28 kurzů českého jazyka, jichž se účastnilo celkem 262 klientů. Je to nejvyšší počet klientů i kurzů v historii organizace. Tradičně největší zájem projeví klienti z Pardubic, a to hlavně kvůli největší koncentraci cizinců. V roce 2010 chceme nabídku rozšířit především na oblast Ústeckoorlicka.“

---

³⁵ Hlavní zásady Koncepce integrace cizinců jsou uvedeny v příloze č. 3 této bakalářské práce.

3) Jakým způsobem kurzy probíhají?

„Rozsah kurzů je obvykle 50 hodin. V kurzech pro děti cizinců se jedná o průběžné vzdělávání bez omezení rozsahu, tj. každý týden v pravidelných termínech. V roce 2009 ve školním roce 2008/2009 2x týdně, ve školním roce 2009/2010 1x týdně.“

4) Máte nějaké číselné údaje o tom, kolik cizinců tyto kurzy v roce 2009 navštívilo a jaké bylo jejich složení podle země, ze které pocházejí?

„Konkrétní statistiku národností nemáme, ale opět nejvíce jsou to cizinci ze třetích zemí. Kurzy obvykle navštěvují Ukrajinci, Vietnamci, Bulhaři, ale také i z Arménie, Tunisu, Egypta, z EU Velká Británie.“

5) Jsou tyto kurzy bezplatné?

„Ano, jsou bezplatné.“

6) K jejich financování jsou využívány již výše zmíněné dotace od MPSV ČR, z jakých dalších zdrojů financujete Vaši činnost?

„Finanční prostředky poskytuje Pardubický kraj, MPSV ČR, Magistrát města Pardubic (velmi omezené částky) a v roce 2008 ještě navíc MŠMT ČR.“

7) Vaše sdružení poskytuje také sociální poradenství, s jakými problémy se na Vás cizinci v současné době nejvíce obracejí?

„Poradenské služby jsme poskytovali v následujících oblastech: **pobytový status** – komunikace s cizineckou policií, konzuláty a se zastupitelskými úřady, nejčastěji řešený problém je pomoc s žádostí o trvalý pobyt a vízum na sloučení rodiny, **bydlení** – aktivní vyhledávání ubytovacích kapacit pro pracovní migranty, a to jak s využitím kapacit zaměstnavatelů, tak v soukromí na podkladě komerční nabídky. Často řešíme krizovou bytovou situaci rodin cizinců s dětmi, u nichž nepřichází v úvahu bydlení na ubytovnách. Těmto rodinám pomáháme hledat bydlení v podnájmu, asistujeme u prohlídek bytů a zprostředkováváme kontakt mezi pronajímatelem a klientem. Cizincům s trvalým pobytem, kteří mají zájem o vlastní bydlení, pomáháme s vyřizováním hypoték, **vzdělání** – motivace klientů k dalšímu vzdělání, umístění dětí cizinců do vhodných škol. V rámci jazykových kurzů zvyšování jazykové kompetence cizinců, **zdravotní péče** – nárok na zdravotní péči dle pobytového statusu a druhu placeného zdravotního pojištění, **sociální zabezpečení** – nejčastější dotazy klientů se týkají nároku na výplatu mateřské dovolené, důchodu, podpory

v nezaměstnanosti, žádosti o dávky státní sociální podpory, **rodinná problematika** – sňatky, rozvody, narození dítěte, sloučení rodiny aj., **získání občanství ČR.**“

8) Poskytování poradenských služeb je vždy zdarma, nebo existují nějaké výjimky?

„Vždy zdarma.“

9) Jakou státní příslušnost mají cizinci, kteří nejčastěji využívají vaše poradenské služby?

„Z EU – Bulhaři, Poláci, ze třetích zemí – Ukrajinci, Mongolové, Vietnamci.“

Tabulka č. 11: Klienti využívající poradenské služby sdružení Most pro lidská práva

Státní příslušnost	Počet
Mongolsko	205
Vietnam	100
Ukrajina	96
Bulharsko	74
Polsko	21
Moldávie	12
Slovensko	12
Bělorusko	10
ostatní ³⁶	66
Celkem	596

Zdroj: zpracováno dle interních údajů sdružení Most pro lidská práva

10) Jak řešíte případnou jazykovou bariéru při poskytování těchto služeb? Spolupracujete s rodilými mluvčími?

„Máme skupinu tlumočnicků, kteří s námi spolupracují. Jejich služby využíváme při ambulanci službě, asistenčních službách (úřady, cizinecká policie aj.) a v roce 2009 intenzivně při terénní službě. Jednalo se o intenzivní terénní poradenství pro rusky/ukrajinsky mluvící, vietnamsky a mongolsky mluvící (cca 4 dny v týdnu) a pro EU zejména pro bulharsky a rumunsky mluvící.“

³⁶ Mezi ostatní národnosti patří například občané Albánie, Arménie, Čečenska, Číny, Egypta, Japonska, Kanady, Konga, Rakouska, Rumunska, Ruska, Thajska, Taiwanu, Uzbekistánu, Velké Británie.

11) Dal by se určit přibližný počet cizinců, kteří ročně využijí Vaše poradenské služby?

„Most pro lidská práva poskytl v rámci svého projektu Informační a poradenské středisko pro cizince v Pardubickém kraji poradenství celkem 596 uživatelům sociálních služeb. V roce 2009 navštívilo informační středisko 596 klientů, to je nárůst ve srovnání s rokem 2008 o 313 osob a v porovnání s rokem 2007 o 481 klientů více. Sociální pracovníci poskytli 557 intervencí v ambulantní službě a 182 intervencí v terénu, celkem tedy 739 intervencí, 52 asistencí v ambulantní službě a 45 v terénu, tzn. celkem 97 asistencí. Mezi pracovníky a klienty a v zájmu vyřešení jejich případu se uskutečnilo v ambulantní službě 383 kontaktů. V terénu pracovníci klienty, popř. potenciální klienty oslovovali aktivně, v roce 2009 se uskutečnilo 2 997 kontaktů. Tento projekt magistrátu byl zaměřen především na prevenci negativních jevů a z toho také vyplynulo jeho zaměření na masivní poskytování informací, které se týkaly zejména zákoníku práce, změn v zaměstnávání cizinců, projektu Dobrovolných návratů, informací o kurzech českého jazyka. Klientům byl poskytnut přehled institucí, informace o provozu ambulantní poradny, možnostech asistencí atd. Celkový počet kusů letáků distribuovaných v rámci projektu byl 8 638 kusů dodaných přímo cílové skupině.“

12) Most pro lidská práva se také věnuje různým multikulturním aktivitám (např. výstavy o životě cizinců, projekt Očima domorodce, Dobrý den sousede a další). Dalo by se zhodnotit, jaká z těchto aktivit se setkala s největším úspěchem?

„Těchto aktivit je opravdu hodně. Podle našich zkušeností měl velký ohlas mezi majoritou mediální projekt z roku 2005 Očima domorodce, a to díky distribuci v novinách mezi značnou část lidí. Jednalo se o celostránkové materiály s příběhy cizinců v denících Bohemia ve východních a severních Čechách. V současné době děláme především přednášky pro veřejnost. Velký úspěch měla i akce spolupořádaná s Magistrátem města Pardubic Studentský parlament, která se konala v říjnu 2009 a jejímž cílem bylo seznámit delegáty dětského a studentského parlamentu s projektem Integrace cizinců v Pardubicích.“

Obě tyto organizace, Poradna pro cizince a uprchlíky DCH HK a Most pro lidská práva se zabývají poskytováním poradenských služeb a realizací integračních kurzů pro cizince, Most pro lidská práva se navíc také věnuje dalším aktivitám, které se týkají integrace cizinců do majoritní společnosti.

Je důležité si uvědomit, že do ČR nepřichází pouze dospělí cizinci, ale i jejich děti. Z provedených rozhovorů, viz kapitola 5. 3, také vyplynulo, že právě potomci těchto cizinců umí v některých případech český jazyk lépe než jejich rodiče a někdy také, jak se zmiňuje i pan Ing. Jan Kočí, zastávají tyto děti úlohu tlumočnicků mezi svými rodiči a českými občany. Jejich vyšší úroveň znalosti českého jazyka je dána hlavně tím, že tyto děti zde navštěvují školy, kde tráví spoustu času se svými česky mluvícími vrstevníky. Most pro lidská práva pořádá také ve spolupráci se základními školami v Pardubicích speciální přípravné kurzy pro děti cizinců zaměřené na výuku češtiny, které jim mají usnadnit vstup do českých škol.

Všechny integrační kurzy pro cizince pořádané oběma těmito organizacemi jsou bezplatné, stejně tak jako poskytování poradenských služeb. Činnost obou těchto institucí je financována zejména ze státního rozpočtu nebo z rozpočtu kraje. Je logické, že stát a kraj mají zájem na fungování těchto organizací, protože dostatečná informovanost a zejména pomoc cizincům, kteří se dostanou do obtížné životní situace, může mimo jiné do jisté míry zabránit jejich případným nelegálním aktivitám na území daného kraje.

Mezi hlavní problémy, se kterými se klienti z řad cizinců obracejí na tyto organizace, patří především zařizování různých dokladů, jako je např. pracovní povolení a povolení k pobytu, problémy s bydlením, zdravotní péčí a sociálním zabezpečením. Most pro lidská práva i Poradna pro cizince a uprchlíky DCH HK nabízejí svým klientům možnost využít jejich odborné asistence přímo na úřadě, kde se dané záležitosti vyřizují. Poradenských služeb těchto institucí využívají zejména občané tzv. třetích zemí. Z tabulky č. 10 a tabulky č. 11, které jsou součástí této podkapitoly, vyplývá, že v roce 2009 u obou těchto institucí byli nejčastějšími klienty občané Mongolska a Ukrajiny, poměrně vysoké zastoupení mají také osoby pocházející z Vietnamu.

Závěrem lze říci, že činnost těchto dvou, ale i ostatních podobně zaměřených organizací, je pro cizince velmi důležitá. To dokazuje i skutečnost, že většina z oslovených osob, viz podkapitola 5. 3, uvedla, že v určitých situacích pomoc od takovéto instituce potřebovala.

Závěr

Problematika zahraniční migrace je velice rozsáhlá a složitá. První kapitola této bakalářské práce byla z velké části věnována základním a nejdůležitějším definicím, které souvisejí s touto problematikou, byl vymezen pojem migrace, různé migrační teorie a základní modely migrační politiky. Tyto definice existují řadu let a pravděpodobně budou platné i v budoucnu. Následující kapitoly vycházejí z různých statistických dat a z aktuální legislativní úpravy, která se i v průběhu psaní této práce nejednou změnila. Především dochází ke změnám migrační politiky státu. V současné době je problematika migrace, zejména té pracovní, ovlivňována finanční krizí, díky které došlo k výraznému úbytku pracovních míst a mnoho cizinců žijících na našem území tak přišlo o své zaměstnání. Pro většinu z nich ztráta pracovního místa znamená, že budou muset opustit naše území, protože kdyby zde zůstali, hrozilo by případné riziko, že se budou věnovat nelegálním činnostem. Je pochopitelné, že se stát snaží zajistit bezpečnost a práci pro své občany, ale je také důležité si uvědomit, že někteří cizinci žijí v ČR i se svými rodinami a zůstat na našem území chtějí, například i kvůli svým dětem, které zde chodí do školy. Proto by se ke každému cizinci mělo přistupovat v souvislosti s prodlužováním povolení k pobytu individuálně, i když to je jistě náročnější, a měly by být důkladně zváženy důvody, proč chce v ČR zůstat. Dále je důležité si uvědomit, že v některých případech mohou být cizinci pro naši společnost prospěšní. Není výjimkou, že mají zájem i o práci, kterou čeští občané vykonávat nechtějí. Mohou být také přínosem pro pracovní kolektiv. Jedním z moderních přístupů řízení je diversity management, který právě prosazuje rozmanitost pracovního kolektivu, vzhledem k tomu, že lidé, kteří pocházejí z odlišného prostředí, mají i různorodé názory a pohledy na určitou situaci.

V této bakalářské práci byl analyzován život cizinců na našem území ze dvou pohledů, zaprvé z pohledu samotných cizinců a zadruhé z pohledu představitelů specializovaných institucí, které cizincům nabízejí potřebnou pomoc. U cizinců bylo výzkumné šetření zaměřeno především na jejich životní a pracovní podmínky a integraci. Představitelům odborných institucí v oblasti cizinecké problematiky byly zase pokládány otázky, které souvisejí s jejich realizovanými projekty a s aktivitami v oblasti integrace cizinců do majoritní společnosti. Výzkumné šetření bylo konkretizováno na oblast východočeského regionu. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že původně vytyčené cíle této bakalářské práce byly splněny.

Seznam použitých zdrojů

1. BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát : imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. 308 s. ISBN 80-210-3875-6.
2. BOHUTÍNSKÁ, J. Jsou zelené karty propadák?. *Podnikatel.cz* [online]. 12.01.2010 [cit. 2010-02-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.podnikatel.cz/clanky/jsou-zelene-karty-propadak/>>. ISSN 1802-8012.
3. BOUŠKOVÁ, P., a kol. *Zaměstnávání cizinců a vysílání zaměstnanců a OSVČ do ciziny*. 2. aktualiz. vyd. Olomouc : ANAG, 2006. 223 s. ISBN 80-7263-350-3.
4. BRYCHTOVÁ, Š., FŇUKAL, M. *Socioekonomická geografie : geografie obyvatelstva, geografie sídel*. 1. vyd. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2003. 127 s. ISBN 80-7194-599-4.
5. Český statistický úřad. *Počet cizinců v ČR* [online]. c2009 [cit. 2009-12-02]. Dostupný z WWW: <http://czso.cz/csu/cizinci.nsf/tabulky/ciz_pocet_cizincu-001>.
6. Český statistický úřad. *Zaměstnanost* [online]. c2010 [cit. 2010-02-26]. Dostupný z WWW: <http://czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_zamestnanost>.
7. DANIEL, M. Podnikání jako strategie pro udržení legálního statusu pracovních migrantů. *Migraceonline.cz* [online]. 2010 [cit. 2010-03-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2216409>>.
8. Diecézní katolická charita Hradec Králové. *Pomoc cizincům a uprchlíkům* [online]. c2001 - 2010 [cit. 2010-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.hk.caritas.cz/uprchlici.php>>.
9. DRBOHLAV, D. Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů). In *Menšiny a migranti v České republice – My a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Praha : Portál, 2001, s. 17 – 30. ISBN 80-71-78-648-9.
10. GIDDENS, A. *Důsledky modernity*. 2. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2003. 200 s. ISBN 80-86429-15-6.

11. HORÁKOVÁ, M. *Dlouhodobé trendy ve vývoji pracovních migrací v České republice* [online]. 1. Praha : VÚPSV, v.v.i., 2008 [cit. 2010-02-20]. Dostupné z WWW: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_288.pdf>. ISBN 978-80-7416-020-2.
12. International Organization for Migration. *Aktivity* [online]. c2010 [cit. 2010-02-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.iom.cz/rubrik.php?headline=7>>.
13. KONEČNÝ, M. Globalizace a svoboda pohybu. *Sedmá generace – společensko-ekologický časopis* [online]. 2002 [cit. 2009-11-19]. Dostupný z WWW: <<http://www.sedmagerace.cz/index.php?art=clanek&id=127>>.
14. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Zahraniční zaměstnanost* [online]. c2010 [cit. 2010-02-24]. Dostupný z WWW: <http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam>.
15. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Integrace cizinců* [online]. c2010 [cit. 2010-02-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/1278>>.
16. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, IOM. *Projekt Výběr kvalifikovaných pracovníků* [online]. c2003 – 2010 [cit. 2010-02-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.imigracecz.org/?lang=cz>>.
17. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. *Podpora podnikání* [online]. 2010 [cit. 2010-02-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpo.cz/cz/podpora-podnikani/zap/>>.
18. Ministerstvo vnitra ČR. *Azyl, migrace a integrace* [online]. c2008 [cit. 2009-11-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/azyl-migrace-a-integrace.aspx>>.
19. Ministerstvo vnitra České republiky. *Informační publikace pro cizince*. Praha : KUFR, s. r. o., 2009. 96 s. ISBN 978-80-254-5998-0.
20. Ministerstvo vnitra ČR. *Projekt dobrovolných návratů* [online]. c2010 [cit. 2010-02-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx?q=Y2hudW09NQ%3d%3d>>.
21. Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Krajané ve světě* [online]. 2009 [cit. 2009-11-30]. Dostupný z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/kultura_a_krajane/krajane/krajane_ve_svete/index.html>.

22. Ministerstvo zahraničních věcí ČR. *Informace pro cizince* [online]. 2010 [cit. 2010-02-02]. Dostupný z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/prechodny_pobyt_na_uzemi_cr_bez_viza_a/index.html>.
23. Most pro lidská práva. *Most pro lidská práva* [online]. c2010 [cit. 2010-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.mostlp.org/>>.
24. NOVÝ, I., SURYNEK, A. *Sociologie pro ekonomy a manažery*. 2. přeprac. a rozš. vyd. Praha : Grada, 2006. 287 s. ISBN 80-247-1705-0.
25. Policie ČR. *Služba cizinecké policie* [online]. c2008 [cit. 2009-11-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.policie.cz/sluzba-cizinecke-policie.aspx>>.
26. Policie ČR. *Informace pro pobyt cizinců na území České republiky* [online]. c2008 [cit. 2010-02-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/informace-pro-pobyt-cizincu-informace-pro-pobyt-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky.aspx>>.
27. REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2009. 192 s. ISBN 978-80-247-3006-6.
28. Správa uprchlických zařízení MV ČR. *Centra na podporu integrace cizinců* [online]. c2010 [cit. 2010-02-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.integracnicentra.cz/cz/>>.
29. United Nations. *Population Division* [online]. c2009 [cit. 2009-11-20]. Dostupný z WWW: <<http://esa.un.org/migration/index.asp?panel=1>>.
30. VESELÁ, A. Projekty realizované a podporované Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR. In *Další vzdělávání ve světě migrujícího trhu práce*. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, s. 11-18. ISBN 978-80-86723-70-9.
31. VESELÁ, J. *Pohyb obyvatelstva - demografická dynamika*. 1. vyd. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2004. 85 s. ISBN 80-7194-701-6.
32. VOJTKOVÁ, M. Teorie mezinárodní migrace. *Socioweb* [online]. 2005 [cit. 2009-11-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=253&lst=113>>.

33. Výzkumný ústav pedagogický v Praze. *Čeština pro cizince* [online]. 2009 [cit. 2010-03-20]. Zkouška z českého jazyka. Dostupné z WWW: <http://cestina-pro-cizince.cz/?hl=cs_CZ>.

Použité právní prameny

- zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Seznam grafů a obrázků

Graf č. 1: Vývoj počtu cizinců v ČR v letech 1994 – 2007 (údaje k 31.12.).....	21
Graf č. 2: Cizinci s povoleným pobytem na území České republiky k 31. 12. 2009	22
Graf č. 3: Počet cizinců, kteří využili Projekt dobrovolných návratů, dle země původu	25
Graf č. 4: Cizinci evidovaní úřady práce v ČR v průběhu roku 2009	31
Graf č. 5: Celková zaměstnanost cizinců na území ČR v letech 2000 - 2009.....	32
Graf č. 6: Celková zaměstnanost cizinců na území Pardubického a Královéhradeckého kraje v letech 2000 - 2009	32
Graf č. 7: Vývoj počtu zahraničních podnikatelů na území ČR v letech 2004 - 2009	47
Obrázek č. 1: Struktura organizace DCH HK	53

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Přehled teorií mezinárodní migrace	14
Tabulka č. 2: Základní zásady migrační politiky vlády ČR	16
Tabulka č. 3: Pořadí států podle počtu českých krajanů v roce 2008.....	21
Tabulka č. 4: Cizinci s povoleným pobytem na území České republiky k 31. 12. 2009	22
Tabulka č. 5: Postup žadatele o zelenou kartu	29
Tabulka č. 6: Celková zaměstnanost cizinců na území ČR v letech 2000 – 2009	32
Tabulka č. 7: Některé podpořené projekty v oblasti podpory integrace cizinců	37
Tabulka č. 8: Přehled cizinců podle země původu a pohlaví	41
Tabulka č. 9: Přehled dotazovaných osob.....	42
Tabulka č. 10: Klienti Poradny pro cizince a uprchlíky DCH HK	56
Tabulka č. 11: Klienti využívající poradenské služby sdružení Most pro lidská práva	60

Seznam příloh

Příloha č. 1: Vyjádření zaměstnavatele zaměstnávajícího cizince
Příloha č. 2: Žádost o vydání zelené karty
Příloha č. 3: Zásady integrace cizinců na území ČR
Příloha č. 4: Výzkumné otázky pokládané respondentům z řad cizinců

Seznam použitých zkratek

ČJ	český jazyk
ČR	Česká republika
ČSFR	Československá federativní republika
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
EHP	Evropský hospodářský prostor
EIF	Evropský fond pro integraci
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
HDP	hrubý domácí produkt
HK	Hradec Králové
IOM	International Organization for Migration (Mezinárodní organizace pro migraci)
MPO ČR	Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky
MPSV ČR	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
MŠMT ČR	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
MZV ČR	Ministerstvo zahraničních věcí České republiky
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
SEAS	Společný evropský azylový systém
SERJ	Společný evropský referenční rámec pro jazyky
USA	United States of America (Spojené státy americké)
ÚP	úřad práce
VŠ	vysoká škola

Příloha č. 1: Vyjádření zaměstnavatele zaměstnavajícího cizince

VYJÁDŘENÍ ZAMĚSTNAVATELE

(§ 91 odst.2 písm. a) a § 94 odst. 2 zákona 435/2004 Sb., o zaměstnanosti)

Zaměstnavatel

Název :		IČ:
Sídlo: /adresa - okres, obec, ulice, číslo, PSČ/:		Rodné číslo ^{1/} :
Odpovědný pracovník:	Telefon:	Fax: E-mail:

potvrzuje, že na území České republiky zaměstná cizince

Příjmení:	
Jméno :	Státní občanství:
Datum narození:	Pohlaví: muž ^{2/} ☐ žena ^{2/} ☐
Rodné číslo ^{3/} :	Místo narození:
Adresa v zemi trvalého pobytu:	
V profesi KZAM-R ^{4/}	Číselný kód KZAM-R ^{4/}
Zařazení dle CZ-NACE ^{5/}	Vzdělání požadované pro výkon povolání (KKOV) ^{6/}
Místo výkonu práce (adresa):	
Název a kontaktní adresa uživatele (okres, obec, ulice, číslo, PSČ) ^{7/}	IČ: Rodné číslo ^{7/} :

Předpokládaná doba zaměstnání od .....do .....

Druh pracovněprávního vztahu: pracovní poměr^{2/}
dohoda o pracovní činnosti^{2/}
dohoda o provedení práce^{2/}

Datum: .....Razítko zaměstnavatele:

Podpis odpovědného pracovníka

.....

Vysvětlivky:

1/ vyplňuje pouze fyzická osoba, která nepodniká,

2/ správný údaj označte x,

3/ vyplňuje se, pokud je rodné číslo přiděleno,

4/ KZAM-R = Klasifikace zaměstnání – uveďte se název a číslo vykonávané profese (přehled klasifikace uveden na internetových stránkách „www.czso.cz - klasifikace“),

5/ CZ-NACE = Klasifikace ekonomických činností (přehled klasifikace uveden na internetových stránkách „www.czso.cz - klasifikace“),

6/ KKO V = Klasifikace kmenových oborů vzdělání (přehled klasifikace uveden na internetových stránkách „www.czso.cz - klasifikace“),

7/ vyplňuje se v případě dočasného přidělení zaměstnance agentury práce k výkonu práce u uživatele.

Příloha č. 2: Žádost o vydání zelené karty

Číslo žádosti¹⁾ / Application number¹⁾:

podací razítko / submission stamp

Žádost o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem zaměstnání na území České republiky ve zvláštních případech („zelená karta“) Application for a long-term residence permit for the purpose of employment in the Czech Republic under special circumstances („green card“)

A. Žádost / Application:

Zaškrtněte jednu z uvedených možností a zvolte typ zelené karty. / Tick one of the given options and select the type of green card.

o povolení / for a permit

Číslo volného místa / Vacancy number:

o prodloužení / for a renewal

Typ zelené karty²⁾ / Type of green card²⁾:

A B C

B. Žadatel o zelenou kartu / Green card applicant:

Příjmení / Surname:	Jméno(a) / First name(s):
Ostatní jména / Other names:	
Všechna dřívější příjmení / All previous surnames:	
Telefon / Telephone:	E-mail / E-mail:

Datum narození³⁾ / Date of birth³⁾:

Stát narození (kód)⁴⁾ / Country of birth (code)⁴⁾:

Místo narození / Place of birth:

Pohlaví / Sex:

Zaškrtněte jednu z uvedených možností. / Tick one of the following options.

muž / male

žena / female

Státní občanství (kód)⁴⁾ / Nationality (code)⁴⁾:

Rodinný stav / Marital status:

Zaškrtněte jednu z uvedených možností. / Tick one of the following options.

svobodný(-á) / single

ženatý (vdaná) / married

rozvedený(-á) / divorced

vdovec (vdova) / widowed

Nejvyšší dosažené vzdělání / Education:

Povolání / Occupation:

C. Předpokládané zaměstnání po vstupu na území České republiky / Anticipated employment on arrival in the Czech Republic:

Zaměstnavatel / Employer:
Pracovní zařazení / Position:
Obec / Municipality: ..... Část obce / Municipality district: .....
Ulice / Street: ..... Č. / No.: ..... PSČ / Post code: .....

1) Vyplní zastupitelský úřad ČR. / To be completed by an Embassy of the CR.

2) Typ zelené karty (A, B, C) je určen požadavkem na stupeň vzdělání u volného místa. / The type of green card (A, B or C) is determined by the level of education required for the vacancy.

3) Datum narození (DD.MM.RRRR). / Date of birth (DD.MM.YYYY).

4) Vybíráte kód státu ze seznamu v sekci V. / Select the country code from the list in Section V.

D. Poslední zaměstnání před příchodem na území České republiky / Last employment before arrival in the Czech Republic:

Zaměstnavatel / Employer:		
Pracovní zařazení / Position:		
Obec / Municipality:	Část obce / Municipality district:	
Ulice / Street:	Č. / No.:	PSČ / Post code: .....
Stát (kód ⁴) / Country (code ⁴):		

E. Adresa místa pobytu na území České republiky / Residence address in the Czech Republic:

Obec / Municipality:	Část obce / Municipality district:	
Ulice / Street:	Č. / No.:	PSČ / Post code: .....

F. Adresa pro doručování / Delivery address:

Nepovinná položka. Vypíšte adresu, je-li odlišná od místa pobytu. / Optional section. Fill in the address, if different from the place of residence.

Obec / Municipality:	Část obce / Municipality district:	
Ulice / Street:	Č. / No.:	PSČ / Post code: .....
Stát (kód ⁴) / Country (code ⁴):		

G. Poslední bydliště v cizině / Last residence abroad:

Obec / Municipality:	Část obce / Municipality district:	
Ulice / Street:	Č. / No.:	PSČ / Post code: .....
Stát (kód ⁴) / Country (code ⁴):		

H. Předchozí pobyt na území České republiky delší než 3 měsíce / Previous stay in the Czech Republic longer than 3 months:

Pobyt od / Stay from: do / until:

Důvod a místo pobytu / Purpose and place of stay:

--

I. Příchod na území České republiky / Arrival in the Czech Republic:

Předpokládaný den vstupu na území České republiky / Anticipated arrival date in the Czech Republic: . . 20

Číslo cestovního dokladu / Travel document number:

Stát, který doklad vydal (kód⁴) / Country of issue of the document (code⁴):

Platnost cestovního dokladu / Travel document valid until: . . 20

J. Manžel(ka) / Spouse:

Příjmení / Surname:	Jméno(a) / First name(s):
Ostatní jména / Other names:	
Všechna dřívější příjmení / All previous surnames:	
Datum narození ³⁾ / Date of birth ³⁾ :	
Stát narození (kód ⁴) / Country of birth (code ⁴):	Státní občanství (kód ⁴) / Nationality (code ⁴):
Místo narození / Place of birth:	
Povolání / Occupation:	
Bydliště / Residence address	
Obec / Municipality:	Část obce / Municipality district: .....
Ulice / Street:	Č. / No.: .....
PSČ / Post code:	
Stát (kód ⁴) / Country (code ⁴):	

K. Děti / Children:

1.	Příjmení / Surname:	Jméno(a) / First name(s):
	Datum narození ³⁾ / Date of birth ³⁾ :	Místo narození / Place of birth:
	Státní občanství (kód) ⁴⁾ / Nationality (code) ⁴⁾ :	Povolání / Occupation:
	Bydliště / Residence address:	
2.	Příjmení / Surname:	Jméno(a) / First name(s):
	Datum narození ³⁾ / Date of birth ³⁾ :	Místo narození / Place of birth:
	Státní občanství (kód) ⁴⁾ / Nationality (code) ⁴⁾ :	Povolání / Occupation:
	Bydliště / Residence address:	
3.	Příjmení / Surname:	Jméno(a) / First name(s):
	Datum narození ³⁾ / Date of birth ³⁾ :	Místo narození / Place of birth:
	Státní občanství (kód) ⁴⁾ / Nationality (code) ⁴⁾ :	Povolání / Occupation:
	Bydliště / Residence address:	
4.	Příjmení / Surname:	Jméno(a) / First name(s):
	Datum narození ³⁾ / Date of birth ³⁾ :	Místo narození / Place of birth:
	Státní občanství (kód) ⁴⁾ / Nationality (code) ⁴⁾ :	Povolání / Occupation:
	Bydliště / Residence address:	

L. Otec / Father:

Příjmení / Surname:	Jméno(a) / First name(s):
Ostatní jména / Other names:	
Všechna dřívější příjmení / All previous surnames:	
Datum narození ³⁾ / Date of birth ³⁾ :	Státní občanství (kód) ⁴⁾ / Nationality (code) ⁴⁾ :
Povolání / Occupation:	
Bydliště / Residence address	
Obec / Municipality:	Část obce / Municipality district: .....
Ulice / Street:	Č. / No.: ..... PSČ / Post code: .....
Stát (kód) ⁴⁾ / Country (code) ⁴⁾ :	

M. Matka / Mother:

Příjmení / Surname:	Jméno(a) / First name(s):
Ostatní jména / Other names:	
Všechna dřívější příjmení / All previous surnames:	
Datum narození ³⁾ / Date of birth ³⁾ :	Státní občanství (kód) ⁴⁾ / Nationality (code) ⁴⁾ :
Povolání / Occupation:	
Bydliště / Residence address	
Obec / Municipality:	Část obce / Municipality district: .....
Ulice / Street:	Č. / No.: ..... PSČ / Post code: .....
Stát (kód) ⁴⁾ / Country (code) ⁴⁾ :	

N. Sourozenci / Brothers and sisters:

1.	Příjmení / Surname:	Jméno(a) / First name(s):
	Datum narození ³⁾ / Date of birth ³⁾ :	Místo narození / Place of birth:
	Státní občanství (kód) ⁴⁾ / Nationality (code) ⁴⁾ :	Povolání / Occupation:
	Bydliště / Residence address:	
2.	Příjmení / Surname:	Jméno(a) / First name(s):
	Datum narození ³⁾ / Date of birth ³⁾ :	Místo narození / Place of birth:
	Státní občanství (kód) ⁴⁾ / Nationality (code) ⁴⁾ :	Povolání / Occupation:
	Bydliště / Residence address:	
3.	Příjmení / Surname:	Jméno(a) / First name(s):
	Datum narození ³⁾ / Date of birth ³⁾ :	Místo narození / Place of birth:
	Státní občanství (kód) ⁴⁾ / Nationality (code) ⁴⁾ :	Povolání / Occupation:
	Bydliště / Residence address:	
4.	Příjmení / Surname:	Jméno(a) / First name(s):
	Datum narození ³⁾ / Date of birth ³⁾ :	Místo narození / Place of birth:
	Státní občanství (kód) ⁴⁾ / Nationality (code) ⁴⁾ :	Povolání / Occupation:
	Bydliště / Residence address:	

O. Přílohy / Attachments:

--

P. Doplňující informace / Additional information:

--

Q. Poučení pro žadatele / Instructions for applicants:

1. Údaje v žádosti musí být vyplněny latinkou (ne azbukou nebo jiným písmem) strojem nebo hůlkovým písmem v českém jazyce. V případě nedostatku místa v příslušných rubrikách uveďte údaje na zvláštní přílohu.
2. Práva a povinnosti cizinců, spojená s pobytem na území ČR jsou upravená zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Řízení o žádosti je zahájeno dnem, kdy došla věcně a místně příslušnému správnímu orgánu.
3. Osobní údaje cizince jsou zpracovávány službou cizinecké a pohraniční policie pro účely řízení dle zákona č. 326/1999 Sb., a ve stanovených případech Ministerstvem vnitra v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů. Rozsah osobních údajů, který je cizinec povinen uvést v žádosti dle zákona č. 326/1999 Sb., stanoví § 70 odst. 4 téhož zákona. Dle § 159 odst. 1 a 2 zákona č. 326/1999 Sb. lze osobní údaje cizince poskytnout cizinci samotnému a dále tomu, kdo je potřebuje k plnění úkolů stanovených zákonem. Cizinec je oprávněn, pokud zjistí nebo se domnívá, že orgán služby cizinecké a pohraniční policie nebo Ministerstvo vnitra zpracovává jeho osobní údaje v rozporu se zákonem č. 101/2000 Sb., požadovat od tohoto orgánu vysvětlení případně odstranění vzniklého stavu (zejména provedení opravy, doplnění nebo likvidaci osobních údajů). V případě, že nebude tomuto požadavku vyhověno, má cizinec právo obrátit se přímo na Úřad pro ochranu osobních údajů. Dle § 21 odst. 4 zákona č. 101/2000 Sb. je cizinec oprávněn obrátit se v uvedené věci na Úřad pro ochranu osobních údajů i přímo.

1. This application must be completed in the Latin alphabet (not Cyrillic or any other alphabet) either typed or in block capitals in Czech. If you require more space to complete a section, include this information on a separate sheet of paper.
2. The rights and duties of aliens residing in the Czech Republic are defined in Act No. 326/1999 regulating the residence of aliens in the Czech Republic and amending certain related acts as amended. The proceedings are deemed to be initiated on the date of delivery of the application to the competent authority.
3. The personal data of aliens is processed by the Alien and Border Police for the purposes of proceedings in terms of Act No. 326/1999 and, in specified cases, by the Ministry of the Interior in compliance with Act No. 101/2000 regulating the protection of personal data as amended. The range of personal data to be disclosed in this application is defined in Section 70, paragraph 4 of Act No. 326/1999. According to Section 159, paragraphs 1 and 2 of Act No. 326/1999, an alien's personal data may be released to the alien himself/herself and to authorities that require them for the purpose of tasks set by law. If the alien finds or believes that the processing of his/her personal data by the Alien and Border Police or by the Ministry of the Interior is inconsistent with Act No. 101/2000, he/she is entitled to request the processing authority explain or rectify the situation (in particular to correct, add or destroy personal data). If the processing authority fails to comply with such a request, the alien is entitled to seek the assistance of the Personal Data Protection Office. The alien may directly contact the Personal Data Protection Office with reference to Section 21, paragraph 4 of Act No. 101/2000.

Svým podpisem potvrzuji úplnost a pravdivost uvedených údajů v žádosti. / I declare that I have answered all questions in this application fully and truthfully.

Souhlasím⁵⁾ se zpracováním svých osobních údajů pro účely vydání zelené karty. / I consent⁵⁾ to the processing of my personal data for the purpose of issuing a green card.

Žádám o odeslání svých osobních údajů (jméno, příjmení, datum narození, pohlaví, státní občanství) zaměstnavateli uvedenému v části C / I request the sending of my personal data (name, surname, date of birth, sex, nationality) to the employer given in part C:

Zaškrtněte jednu z uvedených možností. / Tick one of the following options.

ano / yes   ne / no

Místo / Place	Dne / Date	. . 20	Podpis / Signature:
---------------	------------	--------	---------------------

R. Žádost přijal a podle dokladů ověřil / Application received and documentation checked by:

Místo / Place	Dne / Date	. . 20
---------------	------------	--------

Razítko a podpis / Stamp and signature
--

S. Zelenou kartu pro cizince předal / Foreigner's green card issued by:

Místo / Place	Dne / Date	. . 20
---------------	------------	--------

Razítko a podpis / Stamp and signature
--

T. Potvrzuji převzetí zelené karty / I confirm receipt of the green card:

Číslo karty / Card No.:

--

Místo / Place	Dne / Date	. . 20	Podpis / Signature:
---------------	------------	--------	---------------------

U. Úřední záznamy / For office use only:

<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;">KOLKOVÁ ZNÁMKA</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;">REVENUE STAMP</div>	
---	--

5) Neposkytnutí nebo zrušení souhlasu se zpracováním osobních údajů je překážkou pro podání žádosti o vydání zelené karty. / Not providing or revoking consent to the processing of personal data is an impediment for submitting an application for the issuing of a green card.

V. Seznam kódů států a oblastí / Index of country and territory codes:

Afghanistan	AFG	Georgia	GEO	Pakistan	PAK
Albania	ALB	Germany	DEU	Palau	PLW
Algeria	DZA	Ghana	GHA	Palestine	PSE
American Samoa	ASM	Gibraltar	GIB	Panama	PAN
Andorra	AND	Greece	GRC	Papua-New Guinea	PNG
Angola	AGO	Greenland	GRL	Paraguay	PRY
Anguilla	AIA	Grenada	GRD	Peru	PER
Antarctica	ATA	Guadeloupe	GLP	Philippines	PHL
Antigua a Barbuda	ATG	Guam	GUM	Pitcairn	PCN
Argentina	ARG	Guatemala	GTM	Poland	POL
Armenia	ARM	Guernsey	XGG	Portugal	PRT
Aruba	ABW	Guinea	GIN	Puerto Rico	PRI
Australia	AUS	Guinea-Bissau	GNB	Qatar	QAT
Austria	AUT	Guyana	GUY	Queen Maud Land	ATN
Azerbajjan	AZE	Haiti	HTI	Refugee	XXB
Bahamas	BHS	Heard and McDonald Islands	HMD	Republic of Korea	KOR
Bahrain	BHR	Honduras	HND	Republic of Kosovo	RKS
Bangladesh	BGD	Hong Kong	HKG	Republic of Moldova	MDA
Barbados	BRB	Hungary	HUN	Republic of Montenegro	MNE
Belarus	BLR	Iceland	ISL	Republic of Serbia	SRB
Belgium	BEL	India	IND	Réunion	REU
Belize	BLZ	Indonesia	IDN	Romania	ROM
Benin	BEN	Iran	IRN	Russian Federation	RUS
Bermuda	BMU	Iraq	IRQ	Rwanda	RWA
Bhutan	BTN	Ireland	IRL	Saint Helena	SHN
Bolivia	BOL	Isle of Man	IMY	Saint Kitts and Nevis	KNA
Bosnia and Herzegovina	BIH	Israel	ISR	Saint Lucia	LCA
Botswana	BWA	Italy	ITA	Saint Pierre a Miquelon	SPM
Bouvet Island	BYT	Jamaica	JAM	Samoa	WSM
Brazil	BRB	Japan	JPN	San Marino	SMR
British Dependent Territories	GBD	Jersey	XJE	Sao Tome and Principe	STP
British Indian Ocean Territory	IOT	Jordan	JOR	Saudi Arabia	SAU
British National (Overseas)	GBN	Kazakhstan	KAZ	Senegal	SEN
British Overseas Territory	GBO	Kenya	KEN	Serbia and Montenegro	SCG
British Protected Person	GBP	Kiribati	KIR	Seychelles	SYC
British Virgin Islands	VGB	Kuwait	KWT	Sierra Leone	SLE
Brunei Darussalam	BRN	Kyrgyzstan	KGZ	Singapore	SGP
Bulgaria	BGR	Laos	LAO	Slovakia	SVK
Burkina Faso	BFA	Latvia	LVA	Slovenia	SVN
Burundi	BDI	Lebanon	LBN	Solomon Islands	SLB
Cambodia	KHM	Lesotho	LSO	Somalia	SOM
Cameroon	CMR	Liberia	LBR	South Africa	ZAF
Canada	CAN	Libyan Arab Jamahiriya	LBY	South Georgia and South Sandwich Islands	SGS
Cape Verde	CPV	Liechtenstein	LIE	Sovereign Order of Malta	XMR
Cayman Islands	CYM	Lithuania	LTU	Spain	ESP
Central African Republic	CAF	Luxembourg	LUX	Sri Lanka	LKA
Chad	TCD	Macao	MAC	St. Vincent and the Grenadines	VCT
Chile	CHL	Macedonia	MKD	Stateless	XXA
China	CHN	Madagascar	MDG	Sudan	SDN
Christmas Island	CXR	Malawi	MWI	Surinam	SUR
Cocos (Keeling) Islands	CCK	Malaysia	MYS	Svalbard and Jan Mayen	SJM
Colombia	COL	Maldives	MDV	Swaziland	SWZ
Commonwealth of Independent States	SUN	Mali	MLI	Sweden	SWE
Comoros	COM	Malta	MLT	Switzerland	CHE
Congo	COG	Marshall Islands	MHL	Syrian Arab Republic	SYR
Congo (Democratic Republic of)	ZAR	Martinique	MTQ	Taiwan	TWN
Cook Islands	COK	Mauritania	MRT	Tajikistan	TJK
Costa Rica	CRI	Mauritius	MUS	Tanzania	TZA
Cote d'Ivoire	CIV	Mayotte	MYT	Thailand	THA
Croatia	HRV	Metropolitan France	FXF	Togo	TGO
Cuba	CUB	Mexico	MEX	Tokelau	TKL
Cyprus	CYP	Micronesia	FSM	Tonga	TON
Czech Republic	CZE	Monaco	MCO	Trinidad and Tobago	TTO
Czechoslovakia	CSK	Mongolia	MNG	Tunisia	TUN
Democratic People's Republic of Korea	PRK	Montserrat	MSR	Turkey	TUR
Denmark	DNK	Morocco	MAR	Turkmenistan	TKM
Djibouti	DJI	Mozambique	MOZ	Turks a Caicos Islands	TCA
Dominica	DMA	Myanmar	MMR	Tuvalu	TUV
Dominican Republic	DOM	Namibia	NAM	U.S. Islands in the Pacific Ocean	PUS
East Timor	TMP	Nationality not searched out	OOO	Uganda	UGA
Ecuador	ECU	Nauru	NRU	Ukraine	UKR
Egypt	EGY	Nepal	NPL	United Arab Emirates	ARE
El Salvador	SLV	Netherlands	NLD	United Kingdom	GBR
Equatorial Guinea	GNQ	Netherlands Antilles	ANT	United Nations	UNO
Eritrea	ERI	Neutral Zone	NTZ	United States Minor Outlying Islands	UMI
Estonia	EST	New Caledonia	NCL	United States of America	USA
Ethiopia	ETH	New Zealand	NZL	Uruguay	URY
European Union	XEU	Nicaragua	NIC	Uzbekistan	UZB
Falkland islands (Malvinas)	FLK	Niger	NER	Vanuatu	VUT
Faroe Islands	FRO	Nigeria	NGA	Vatican City State	VAT
Fiji	FJI	Niue	NIU	Venezuela	VEN
Finland	FIN	Norfolk	NFK	Viet Nam	VNM
France	FRA	Northern Mariana Islands	MNP	Virgin Islands of the United States	VIR
French Guyana	GUF	Norway	NOR	Wallis and Futuna Islands	WLF
French Polynesia	PYF	Not established	NNN	Western Sahara	ESH
French Southern Territory	ATF	Oland	XFA	Yemen	YEM
Gabon	GAB	Oman	OMN	Zambia	ZMB
Gambia	GMB	Pacific Islands	PCI	Zimbabwe	ZWE

Příloha č. 3: Zásady integrace cizinců na území ČR

Zásada č. 1	Politika vlády v oblasti integrace legálně a dlouhodobě usazených cizinců a v oblasti Koncepce je založená na principech rovného přístupu a rovné příležitosti.
Zásada č. 2	Imigrační komunity jsou pokládány za integrální a obohacující součást společnosti a za plnohodnotné a nezbytné partnery při vytváření multikulturní společnosti.
Zásada č. 3	Vztahy mezi komunitami zahrnují všechny vztahy mezi domácím obyvatelstvem a imigračními komunitami, včetně jejich vzájemných vztahů.
Zásada č. 4	Politika vlády v oblasti integrace legálně a dlouhodobě usazených cizinců směřuje zejména k vytvoření legislativně-právních podmínek a koncepce zajištění ochrany a přístupu cizinců k základním lidským právům a svobodám, včetně politických, hospodářských, sociálních a kulturních práv s ohledem na délku, účel a cíl jejich pobytu na území České republiky jako základnímu předpokladu jejich integrace a rozvoje dobrých vztahů mezi komunitami.
Zásada č. 5	Integrace imigrantů je přirozeným důsledkem migrace. Je chápána jako proces postupného začleňování imigrantů do struktur a vazeb společnosti domácího obyvatelstva. Integrace imigrantů je komplexním jevem, který má své podmínky a politické, právní, ekonomické, sociální, kulturní, psychologické a náboženské aspekty.
Zásada č. 6	Hlavním principem politiky vlády v oblasti integrace legálně a dlouhodobě usazených cizinců je pozitivní přístup a převzetí odpovědnosti státu za vytváření podmínek, které umožní spravedlivou participaci cizinců na životě společnosti. Zaručuje imigrantům možnost přiměřeně, svobodně a plně se podílet na hospodářském, společenském a veřejném životě národa a svobodně udržovat vlastní náboženskou a kulturní identitu. Je základním instrumentem k uznání osobního úsilí, podílu i vlastní odpovědnosti imigrantů a jejich skupin v procesu integrace a rozvoje dobrých vztahů mezi komunitami.
Zásada č. 7	Podpora integrace imigrantů je založena na aktivním přístupu vlády a společnosti směřujícím k odstranění jejich diskriminace a umožňujícím využití hodnot dostupných všem obyvatelům České republiky. Umožňuje rozvoj imigrační komunity a rozvíjí pocit její sounáležitosti a vzájemného respektování se ve vztahu k domácímu obyvatelstvu a k ostatním imigračním komunitám.
Zásada č. 8	Součástí politiky vlády v oblasti integrace legálně a dlouhodobě usazených cizinců a v oblasti Koncepce je vytvoření sociálně ekonomických, organizačních a administrativních podmínek pro aktivní podporu integrace cizinců. Zejména ve vztahu k zajištění jejich osobní účasti v procesu integrace i na společenském

	životě na místní úrovni a podpoře rovného přístupu a rovné příležitosti především na trhu práce, ve vztahu k bydlení, ke vzdělání, zdravotní a sociální péči a náboženství.
Zásada č. 9	Vláda při stanovení koncepce, cílů a obsahu politiky vlády v oblasti integrace legálně a dlouhodobě usazených cizinců úzce spolupracuje s věcně příslušnými národními i mezinárodními vládními, mezivládními a nevládními organizacemi, akademickými a vědeckými pracovišti a se sdruženími imigrantů.
Zásada č. 10	Příprava koncepce vlády v oblasti integrace legálně a dlouhodobě usazených cizinců a v oblasti Koncepce je koordinována Ministerstvem vnitra a je realizována prostřednictvím příslušných rezortů, orgánů státní správy a ve spolupráci s orgány územní samosprávy a nevládními organizacemi a sdruženími imigrantů.
Zásada č. 11	Nezastupitelnou úlohu v integraci cizinců mají orgány územní samosprávy. Tyto orgány se aktivně podílejí na tvorbě a realizaci koncepce a politiky vlády v oblasti integrace legálně a dlouhodobě usazených cizinců a v oblasti Koncepce. Na jejich činnosti v této oblasti se vláda organizačně a finančně spolupodílí.
Zásada č. 12	Vláda podporuje vznik, činnost a rozvoj nevládních organizací, sdružení imigrantů, církevních a charitativních organizací a vytváří podmínky pro jejich aktivní účast při integraci cizinců.
Zásada č. 13	Vláda podporuje vytváření reálného mediálního obrazu o vztazích mezi komunitami a o možnostech jejich dalšího rozvoje a podpory. Zaměření a cíle v oblasti integrace legálně a dlouhodobě usazených cizinců a v oblasti Koncepce jsou neslučitelné s jakoukoliv formou veřejné diskriminace namířené proti imigračním komunitám nebo jejich příslušníkům.
Zásada č. 14	Příprava a postupné zavádění politiky vlády v oblasti integrace legálně a dlouhodobě usazených cizinců a v oblasti Koncepce bude probíhat v etapách podle schváleného časového harmonogramu, nejpozději do konce roku 2002.
Zásada č. 15	Příprava a realizace Zásad koncepce integrace cizinců na území České republiky a politiky vlády v oblasti integrace legálně a dlouhodobě usazených cizinců bude financována ze státního rozpočtu České republiky.

Příloha č. 4: Výzkumné otázky pokládané respondentům z řad cizinců (scénář rozhovoru):

Identifikační otázky: (věk, pohlaví, země původu, rodinný stav, počet dětí)

Otázky týkající se příchodu do ČR:

- 1) Jaké jste měl/a důvody k vycestování ze své vlasti?
- 2) S kým jste vycestoval/a do zahraničí (s rodinou, partnerem, sama, s přáteli)?
- 3) Proč jste si vybral/a Českou republiku?
- 4) Jak obtížné bylo získat pracovní povolení a povolení k pobytu na území ČR?
- 5) Jak dlouho zde žijete a pracujete? (počet let, měsíců)

Otázky týkající se ubytování a zaměstnání:

- 6) Kde bydlíte a jakým způsobem jste sháněl/a ubytování?
- 7) Jak byste ohodnotil/a úroveň Vašeho ubytování v ČR?
- 8) Jakou práci vykonáváte, v jaké oblasti pracujete?
- 9) Jak byste ohodnotil/a Vaše pracovní podmínky?
- 10) Jaké máte vztahy s Vašimi kolegy a s Vaším nadřízeným?
- 11) Bojíte se v této době finanční krize ztráty svého zaměstnání

Otázky týkající se integrace:

- 12) Kde jste se učila, popř. učíte český jazyk?
- 13) Jak byste ohodnotil/a své znalosti českého jazyka?
- 14) Jak byste zhodnotil/a vztahy mezi Vámi a Vašimi krajany, kteří žijí v ČR?
- 15) Jak byste zhodnotil/a vztahy mezi Vámi (Vaší menšinou) a Čechy?
- 16) Máte mezi českými občany nějaké přátele? (Pokud znáte česká slova přátelé a kamarádi, vnímáte mezi nimi nějaký rozdíl? Uveďte jaký?)
- 17) Využíváte českou zdravotní péči, pokud ano, jaké s ní máte zkušenosti?

Otázky týkající se vazby cizince na zemi, ze které pochází:

- 18) Máte nějaké příbuzné a přátele ve Vaší vlasti, se kterými jste v kontaktu?
- 19) Jak často jezdíte do země, ze které pocházíte?
- 20) Hodláte zůstat natrvalo, popř. na delší dobu, v ČR?

- 21) Na koho se obracíte, popř. kde hledáte informace, které souvisí např. s Vaším pobytem, zdravotní péčí, prací v České republice?
- 22) Přejete si zmínit ještě nějaké informace, na které jsem se v rozhovoru nezeptala?